

Beleidsplan

Stichting Goois Natuurreservaat

2024-2027

Definitieve versie oktober 2024

Koester ons groene thuis

Goois
Natuurreservaat

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Reikwijdte en betekenis van het beleidsplan	4
2. Identiteit	6
3. Grondverwerving	9
4. Bescherming, belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding	12
5. Beheer natuur, recreatie en erfgoed	19
6. Verbinding met de samenleving	29
7. Bestuur, organisatie en financiën	36
8. Uitvoering	39
Bijlage 1	40

Voorwoord

Als inwoner van het Gooi en als bestuurder van het GNR ben ik trots op het Goois Natuurreservaat. Elke dag kunnen de inwoners van het Gooi genieten van de prachtige landschappen, de unieke flora en fauna en de rijke cultuurhistorie. Het reservaat vertelt het verhaal van de bewoningsgeschiedenis van het Gooi. Het laat ons inzien hoe belangrijk natuur in de directe woonomgeving is en hoe dit bijdraagt aan een gezond en gelukkig leven.

Het in stand houden van natuurgebieden gaat niet vanzelf. Daar wordt elke dag keihard aan gewerkt. Door de medewerkers van het GNR in het veld en op kantoor, door vrijwilligers, leden van de Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat en het bestuur. We weten ons gelukkig gesteund door vele partijen zoals raadsleden van de deelnemende gemeenten, Stichting Steun Goois Natuurreservaat die mede dankzij de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij onze projecten financiert, door onze donateurs, onze honderden vrijwilligers, andere inwoners van het Gooi en door de diverse Gooise groene organisaties waarmee we nauw samenwerken.

Veel inwoners weten de weg naar het natuurgebied te vinden en genieten dagelijks van hun ommetje. Er zijn veel recreatievoorzieningen beschikbaar om natuur en landschap optimaal te kunnen beleven, zoals parkeerterreinen en een uitgebreid netwerk van wandel-, fiets- en ruitersporen. Natuurlijk vraagt de instandhouding ervan het nodige beheer en onderhoud. Dat is dan ook een belangrijke taak van het GNR.

De wereld staat niet stil. Ten opzichte van de vorige beleidsplanperiode zijn er nieuwe accenten en aandachtspunten. Daarin schuilt dan ook het belang van een nieuw beleidsplan. Vanuit het hier en nu en met de ervaringen van het verleden kijken we naar voren. Wat komt er op ons af en hoe kunnen we ons daarop zo goed mogelijk voorbereiden? Het behoud en, waar mogelijk, uitbreiding van de natuurgebieden staan hierbij centraal. In het belang van de natuur, de flora en de fauna van het erfgoed waar we een verantwoordelijkheid voor dragen van het landschap én voor de inwoners van het Gooi die blijvend van het natuurgebied kunnen genieten.

Zoals u zult lezen, komt er veel kijken bij het beheer van het Goois Natuurreservaat. De natuur kan zich niet verstaanbaar maken dus komen wij daarvoor op. Wij zijn als het ware de stem van de natuur in het Gooi en zetten ons daarnaast in voor schone lucht, goed en voldoende water en een schone, gezonde bodem als belangrijke basis voor de flora en de fauna. We beheren gericht en doelmatig om de diversiteit aan landschappen en ecosystemen in stand te houden en de biodiversiteit te versterken. Hierbij proberen we, binnen onze mogelijkheden, de natuur veerkrachtig te maken om optredende effecten van klimaat- en weersveranderingen op te kunnen vangen. Het is van groot belang dat zoveel mogelijk bezoekers van het gebied zich betrokken voelen bij het Goois Natuurreservaat en daadwerkelijke steun bieden aan de instandhouding ervan. Daar zullen we ons stevig voor blijven inzetten. Die verbondenheid met de Gooise natuur biedt de beste garantie dat het gebied behouden blijft, zodat onze kinderen en kleinkinderen er in de toekomst evenzeer van kunnen genieten.

Ik wens u veel leesplezier. Hopelijk biedt het beleidsplan inzicht in het belangrijke werk dat het GNR voor de natuur én voor u verricht.

Kees-Jan Dosker,
voorzitter bestuur Stichting Goois Natuurreservaat.

1. Reikwijdte en betekenis van het beleidsplan

Het GNR heeft in 2022 succesvol haar 90-jarig bestaan gevierd. We kunnen verheugd vaststellen dat het natuurgebied en de (werk)organisatie van het GNR al die jaren succesvol in stand zijn gebleven ondanks, en wellicht ook dankzij, de maatschappelijke en economische golfbewegingen die in zo'n lang tijdsbestek nu eenmaal optreden. In dit beleidsplan kijken we met die wetenschap vooruit. Het is hierbij belangrijk te bedenken dat het GNR geen eindtijd heeft. De statuten spreken niet voor niets over '... het ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat behouden ..'. Om dat goed te kunnen doen, is er behoefte aan een lange termijn en een middellang termijnperspectief.

De beheervisie die in 2021 is vastgesteld, biedt het gewenste lange termijnperspectief voor de natuurgebieden met een horizon van ca. 25 jaar. Na 12 jaar zullen we de beheervisie vervangen of actualiseren, wederom met een lange doorkijk. Die lange doorkijk heeft te maken met het feit dat processen in de natuur vooral lange termijnprocessen zijn.

De beheervisie gaat met name over het beheer van de natuurgebieden. Er is naast de beheervisie behoefte aan een brede kijk op alle taken en werkzaamheden van de organisatie die richting geeft aan de keuzes die we maken, inclusief ambities en toekomstige opgaven. Dat vindt zijn beslag in dit beleidsplan. Het is de hedendaagse vertaling van de statutaire doelstelling van het GNR. Het is belangrijk hieraan een moderne en actuele invulling te geven, omdat de statutaire doelstelling al in 1932 is geformuleerd. De bedoeling en de gehanteerde begrippen die indertijd zijn opgeschreven, moeten naar het nu worden geïnterpreteerd. Daar leent de looptijd van dit beleidsplan van vier jaar zich goed voor.

In de statuten is vastgelegd dat het beleidsplan het instrument is om beleid te maken en de participanten in het bestuur, de vijf Gooise gemeenten, mede de koers van het GNR te laten bepalen. Het beleidsplan is opgesteld na diverse consultatiebijeenkomsten met raadsleden, gemeentelijk ambtenaren, de leden van de klankbordgroep, het bestuur en de medewerkers van het GNR.

Het is van belang om terug te kijken op wat in de afgelopen periode speelde, welke accenten er waren, welke concrete voornemens er opgenomen zijn en om te zien welke stappen in de tussentijd zijn gezet. Het vorige beleidsplan met de looptijd van 2020-2023 is in veel opzichten toelichtend en beschrijvend van aard, zonder een concrete lijst van beleidsvoornemens of actiepunten die nagelopen kan worden. Daarom is ervoor gekozen een terugblik op de hoofdlijnen van het vorige beleidsplan uit te werken. Omwille van de leesbaarheid is deze terugblik als bijlage 1 in dit nieuwe beleidsplan opgenomen.

In dit nieuwe beleidsplan 2024-2027 zijn de beleidsvoornemens, de projecten en maatregelen aangeduid als speerpunten, aan het eind van de hoofdstukken weergegeven. Het beleidsplan is in december 2023 in het GNR-bestuur vastgesteld en vervolgens voor een zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. Daarna is het beleidsplan door het bestuur definitief vastgesteld en openbaar gemaakt o.a. door plaatsing op de website van het GNR.

Leeswijzer

De opbouw van het beleidsplan is als volgt. Na dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van onze identiteit, een beschrijving van wie we willen zijn (H2). Daarna volgen de hoofdstukken over respectievelijk verwerving/aankoop van gronden (H3), de bescherming, belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding (H4) en het beheer (H5). De relatie met de inwoners komt aan bod in het hoofdstuk verbinding met de samenleving (H6). Er wordt afgesloten met een hoofdstuk over het bestuur, de organisatie en de financiën (H7).

Elk hoofdstuk kent een telkens terugkerende opzet met:

- Een introductie waarin de aanleiding, de context, de bestaande praktijk en het huidig beleid beknopt zijn beschreven.
- Wat streven we na? Dit zijn de voornemens, in een aantal gevallen aan de hand van thema's, en afgesloten met een overzicht van speerpunten.

De voornemens/speerpunten zijn vertaald naar een uitvoeringsprogramma beleidsplan 2024-2027. Hoofdstuk 8 geeft hierop een beknopte toelichting. Het uitvoeringsprogramma zelf is een afzonderlijke tabel met prioritaire en overige speerpunten met daarbij aangegeven of deze binnen reguliere taken worden opgepakt of dat er een uitwerkingsplan komt. Ook is aangegeven binnen welk domein in de werkorganisatie het speerpunt een plek heeft.

Tot slot. Er is geen literatuurlijst opgenomen; op diverse plekken zijn voetnoten en verwijzingen gemaakt of koppelingen naar relevante achtergrondinformatie.

Het begrip Goois Natuurreservaat wordt in het dagelijks verkeer gebruikt voor zowel het natuurgebied, de stichting als de werkorganisatie. Omwille van de duidelijkheid wordt in dit beleidsplan het volgende aangehouden.

Als het expliciet gaat over de stichting, schrijven we Stichting Goois Natuurreservaat. In het geval van de organisatie schrijven we het GNR.

Voor de natuurgebieden schrijven we het Goois Natuurreservaat.

2. Identiteit

Introductie

We zijn inmiddels op weg naar het 100-jarige bestaan van het Goois Natuurreservaat (in 2032). De vraag doet zich hierbij voor hoe de natuur de komende jaren het best beschermd kan worden en hoe de organisatie zich daarbij het best kan opstellen.

Er zijn veel actuele vraagstukken met grote keuzes die door de politiek op verschillende niveaus en in verschillende verbanden zullen worden genomen en die de natuur in het Gooi en het GNR kunnen gaan raken. Denk aan de (ruimtelijke) vraagstukken op het vlak van de toekomstige energievoorziening, wonen, mobiliteit, stikstof en landbouwtransitie, water en klimaat. Het is voor de komende jaren van groot belang hoe we ons bij maatschappelijke discussies hierover gaan opstellen en welke beeld we gaan uitdragen. Wie zijn we en waar staan we voor? Deze vraagstelling staat hier centraal.

Het Goois Natuurreservaat staat hierbij niet op zichzelf. Het gebied maakt onderdeel uit van de Nederlandse, de Europese en wereldwijde natuurnetwerken. Vanuit dit besef worden de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties omarmd en speciaal de doelen die betrekking hebben op ons werk. Deze zijn:

Het GNR draagt met het beheer van natuur en het bieden van gelegenheid voor bezoekers om de natuurgebieden te bezoeken, direct een positieve bijdrage aan de duurzame ontwikkelingsdoelen *leven op land*, *klimaatactie*, *goede gezondheid* en *schoon water*; en dat in samenwerking met andere partijen. De Stichting Goois Natuurreservaat is in zichzelf een mooi voorbeeld van samenwerking van de gemeenten om natuur en landschap in het Gooi te behouden.

Bij het begrip identiteit hoort ook de herkomst: waar komen we vandaan. Het historisch besef dat het natuurgebied ooit gemeenschappelijk beheerde gronden waren, waar de erfgooiers meer dan 1.000 jaar een boterham probeerden te verdienen en daarvoor het landschap aanpasten, is nog steeds een belangrijk gegeven. Het ligt ten grondslag aan het landschap zoals het zich nu aan ons openbaart. Het speelt ook een rol bij de ontstaanswijze van de Stichting Goois Natuurreservaat. We hebben het over het tijdsgewricht van de jaren '20 - '30 van de vorige eeuw, waarin enerzijds de erfgooiersgronden werden verdeeld en anderzijds er sprake was van een toenemend besef dat een actieve bescherming van natuur en landschap nodig was om het unieke Gooise karakter te behouden.

Wat streven we na?

De lange geschiedenis van het GNR, haar doelen, boodschappen en de wijze van profilering en communicatie tot nu toe, hebben ertoe geleid dat het gebied en de organisatie goed bekend¹ zijn in de regio en dat er vertrouwen bestaat dat het gebied in goede handen is.

Een essentieel deel van de identiteit van het Goois Natuurreservaat is haar rol om de natuur, de biodiversiteit, het landschap, de cultuur en het erfgoed te beschermen en te beheren en het natuurgebied uit te breiden door gronden aan te kopen of in beheer te nemen. Natuurverbindingen nemen, wat dat betreft, een prominente plaats in gezien de versnipperde natuurgebieden in een stedelijke omgeving. Daar hoort onlosmakelijk het gastvrij openstellen van de gebieden bij, zodat de inwoners van het Gooi van de natuur kunnen genieten. De natuur is in dit verband een ruim begrip. Veel bezoekers zullen wellicht niet veel kennis hebben van de flora en de fauna, maar het is algemeen bekend dat het Gooise landschap, dat een gevarieerd palet biedt aan bossen, heidevelden, akkers, vennen en graslanden, soms gesloten en soms met fraaie vergezichten en met allerlei subtiele hoogteverschillen, zeer hoog gewaardeerd wordt.

De inwoners van de stedelijke kernen Blaricum, Bussum, Hilversum, Huizen, Laren, Muiderberg en Naarden hebben het voorrecht dat ze snel vanuit hun woonhuis naar het Goois Natuurreservaat kunnen. En dat geldt natuurlijk ook voor aanpalende niet Gooise kernen, zoals 's-Graveland, Eemnes, Loosdrecht en Hollandsche Rading. De ruimtelijke opbouw van compacte kernen en een mooi en ruim landschap c.q. natuurgebied daaromheen, maakt het Gooi bijzonder voor haar inwoners. Het behouden van deze regionale kwaliteit vraagt besef en inzet van iedereen om het zo te houden. Het is de achtergrond van de slogan 'Koester ons groene thuis' die het GNR hanteert. Het appelleert aan een behaaglijk thuisgevoel van de inwoners en dat we er met z'n allen goed voor moeten zorgen.

De bescherming van de natuur en het landschap, in zijn algemeenheid én van het Goois Natuurreservaat in het bijzonder, gaat niet vanzelf. Er doen zich regelmatig ontwikkelingen voor waarbij het nodig is dat het GNR opkomt voor de natuur in het Gooi. Uiteraard in de wetenschap dat de (politieke) afwegingen rondom inrichting en gebruik van de ruimte in het Gooi bij de overheden ligt.

---

¹ Zie: Koesteren inwoners van het Gooi hun groene thuis?
Resultaten 1-meting naar de bekendheid en beleving van het Goois Natuurreservaat, MWM2, maart 2023

Opkomen voor de natuur doen we in eerste instantie vanuit de invalshoeken van onze natuurgebieden waar we de verantwoordelijkheid voor dragen. Tegelijkertijd beseffen we dat er ook meer algemene en externe factoren van invloed zijn op de natuur en op het landschap van het Goois Natuurreservaat zoals water, bodem, lucht, versnippering, verstoring en algemene teruggang van biodiversiteit. Het kan gaan over bedreigingen, maar soms doen zich bij ontwikkelingen ook kansen voor, bijvoorbeeld op het vlak van grondaankopen. Ook die kunnen in de boodschappen van het GNR gehoord worden.

Het GNR laat haar stem horen als er (ruimtelijke) ontwikkelingen zijn in de directe omgeving van het Goois Natuurreservaat die de waarden van het natuurgebied raken. Het gaat dan meestal om effecten op natuur, landschap en recreatie/beleving. Op diverse momenten (onder andere tijdens ons 90-jarig jubileumsymposium op 11 november 2022) is de boodschap afgegeven dat het GNR zich publiekelijk meer en sterker mag uitspreken. We bestaan al lang, hebben een goede staat van dienst en hebben veel kennis en deskundigheid. We worden gezien als betrouwbaar en geloofwaardig, dus is een gerichte boodschap over ons werkveld (natuur, landschap, recreatie en erfgoed in het Gooi) in lijn met de verwachtingen.

We geven stem aan de natuur, komen op voor de natuur, fungeren als het maatschappelijk geweten van de natuur in het Gooi. Dat schept verplichtingen én verantwoordelijkheden. Proportionaliteit in het publieke verkeer waar het GNR zich in mengt, is hierbij van belang, omwille van de effectiviteit en om het opgebouwde maatschappelijke krediet te behouden. Bij voorkeur zitten we als natuurbeschermingsorganisatie aan de voorkant van processen aan tafel waarbij het GNR de rol aanneemt van adviseur en stem van natuur en landschap. Dit betekent dat daar waar de impact van een mogelijke ontwikkeling groot is, er een sterk signaal van het GNR mag uitgaan en dat het verder gaat in zijn stappen om natuur en landschap te beschermen. Bij een beperkt effect van een ontwikkeling zal de reactie van het GNR milder zijn.

Er zijn diverse signalen ontvangen dat inwoners in de regio, de natuur, het landschap en de recreatieve mogelijkheden als vanzelfsprekend beschouwen. Daar zit een risico in van een zekere achteloosheid en ongeïnteresseerdheid voor de groene leefomgeving. Als we de unieke kwaliteiten van de Gooise leefomgeving langjarig in stand willen houden, is een goed ontwikkeld waardenbesef en een grote betrokkenheid van de Gooise bevolking noodzakelijk. Versterking van de actieve betrokkenheid en het vergroten van het verantwoordelijkheidsgevoel voor natuur en landschap bij de inwoners, wordt dus als essentieel gezien. Het besef bij veel inwoners dat het Gooi door de aanwezigheid van een aantrekkelijk landschap, de natuurgebieden van het Goois Natuurreservaat en de mogelijkheden om ervan te genieten, uniek is, moet daarom meer worden aangewakkerd. Hierbij kan de historisch grote betrokkenheid van de inwoners van het Gooi (o.a. vanuit de invalshoek van het erfgooierschap) worden ingezet om de boodschap over te brengen.

3. Grondverwerving

Introductie

Kort na de oprichting van Stichting Goois Natuurreservaat werd op 31 januari 1933 de akte gepasseerd voor de aankoop van 1.526 ha bossen, heidevelden, akkers en graslanden. Het natuurgebied Goois Natuurreservaat was tot stand gekomen. Enkele maanden later, op 28 april 1933, kwam daar door de aankoop van het Bikbergerbos al zo'n 103 ha bij.

Vanaf de start van het GNR luidt de primaire statutaire doelstelling: 'de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden'.

Deze doelstelling is van het begin af aan concreet vormgegeven door middel van grondverwerving. Niet omdat grondverwerving een doel op zichzelf is, maar vanuit de wetenschap dat natuur op basis van eigendom het beste duurzaam veiliggesteld en beheerd kan worden. Ook nu doen zich nog steeds verwervingsmogelijkheden voor.

Anno 2023 is het Goois Natuurreservaat gegroeid tot een omvang van 2.920 ha; bijna een verdubbeling ten opzichte van 90 jaar geleden. Met grondverwerving wordt het Goois Natuurreservaat dus, langzaam maar zeker, groter en robuuster. Dat is belangrijk voor veel planten en dieren die beter in staat zijn zich langdurig te vestigen en in stand te houden in een groter gebied, dan in een kleiner en versnipperd gebied.

In de meeste gevallen betreft het verwerven de feitelijke aankoop van gronden. Soms is er sprake van ruilingen, schenkingen, erfstellingen en soms nemen we gronden in erfpacht of in beheer. Dat is afhankelijk van de specifieke situatie. Verworven gronden kunnen al natuurlijk zijn en of door inrichting en beheer biodiverser worden gemaakt. Uitbreiding van het natuurgebied is ook van betekenis om aan huidige en toekomstige recreatieve behoeften ² te voldoen.

---

2 [ANWB-Meer ruimte voor recreatie Verkenning nationaal toekomstig recreatietekort](#)

Een aanzienlijk deel van het Gooi is door het GNR verworven, ingericht en in beheer genomen en daardoor in beginsel voor de lange termijn veiliggesteld. Er zijn echter, als je met een vergrootglas kijkt, nog veel gebieden waar afrondingsaankopen van snippers, randen, inpandige percelen, zinvol zijn. Soms zijn er kansen voor verwerving van grotere aanliggende gebieden en soms voor het verbinden van deelgebieden. Verwerving is belangrijk voor de langdurige veiligstelling van de waarden van die deelgebieden, maar ook in het licht van de waarde van het totaal. Het totaal is hierbij meer dan de som der delen.

Het GNR heeft een concreet beeld van de verwervingsmogelijkheden. We hanteren criteria en voorwaarden waar verwervingsmogelijkheden aan moeten voldoen. Telkens als er zich een mogelijkheid voordoet, wordt de meerwaarde ervan bepaald. In een vroeg stadium wordt bepaald of verwerving reëel mogelijk is. Het komt namelijk regelmatig voor dat een eigenaar verkoopprijzen of condities hanteert die voor het GNR niet haalbaar zijn. Ondanks dat zijn er elk jaar succesvolle (kleine) verwervingen. Een bijzonder aandachtspunt is de financiering ervan, waarbij we onderscheid maken tussen feitelijke verwervingskosten, inrichtingskosten en de jaarlijkse beheerlasten. Een verwerving kan pas doorgaan als er positieve besluitvorming heeft plaatsgevonden en zowel de incidentele als de structurele kosten zijn gedekt.

Er zijn in het Gooi verschillende gebieden met rijke natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, zoals landgoederen die in handen zijn van particulieren. Deze gronden komen in veel gevallen waarschijnlijk niet meer te koop en als dat (tegen de verwachting in) toch het geval is, zal de koopprijs (extreem) hoog zijn. We mogen er voorts vanuit gaan dat deze gebieden redelijk beschermd zijn en behoorlijk beheerd worden, met voldoende oog voor flora, fauna, landschap en erfgoedwaarden, en dat we over de bescherming niet meteen bezorgd hoeven te zijn.

Ondanks het bovenstaande is het denkbaar dat die gebieden in beeld komen voor verwerving, bijvoorbeeld door erfstelling, schenking of doordat ze expliciet aan het GNR worden aangeboden. Hierbij speelt ook een rol dat de geschiedenis heeft laten zien dat beschermingsregimes van de overheid (bestemmingsplan, wet natuurbescherming en status van NNN) niet voor de eeuwigheid gelden en in de loop der tijd kunnen wijzigen (afgezwakt dan wel worden versterkt). Een grondpositie, het eigendom van natuurgebied, is een sterke troef bij het beschermen van een natuurgebied. Het is makkelijker natuur-, landschappelijke-, recreatieve- en eraan verbonden erfgoedwaarden te beschermen op basis van eigendom, dan dat die bescherming alleen planologisch of met verordeningen en wetten plaatsvindt. Bij verwervingen heeft het in eigendom krijgen dan ook de voorkeur. Bij uitzondering worden 'lichtere' verwervingsvormen toegepast, zoals erfpacht of ingebruikneming. Een centrale vraag is of het GNR door moet gaan met gronden aankopen en zo ja, met welke inzet?

Wat streven we na?

Bij het beschouwen van de aspecten van grondverwerving kunnen we al snel vaststellen dat 'buurmans grond maar één keer te koop is'. Het is vaak een situatie van 'nu of nooit'. Het biedt de gelegenheid de actuele waarden van het aan te kopen gebied concreet en langdurig veilig te stellen, de biodiversiteit te verhogen en het biedt daarnaast de kans om het Goois Natuurreservaat groter en robuuster te maken en recreatief gebruik veilig te stellen of uit te breiden. Soms moet bij verwervingsmogelijkheden snel gehandeld worden. Het is hierbij in toenemende mate een uitdaging om de financiering van verwerving, inrichting en beheer rond te krijgen. Soms gaat het verwerven langzaam en is het een kwestie van lange adem en veel geduld. Het is daarom verstandig regelmatig het beeld van potentiële aankoopmogelijkheden te actualiseren, want de grondmarkt is voortdurend in beweging en het veiligstellen van natuur door grondverwerving biedt ook goede aanknopingspunten voor fondsenwerving.

Naast verwervingen zijn er ook aanleidingen om kleinschalige stukjes grond af te stoten. Het gaat om stukjes grond zonder natuur-, landschappelijke en/of erfgoedwaarden, zoals wegen, spoorlijnen, tuinen en inritten. De grondprijzen zijn doorgaans hoger dan natuurgrond.

Zoals in het voortraject naar dit beleidsplan op diverse momenten door diverse betrokkenen is gesuggereerd, wordt een meer 'offensieve' aanpak nagestreefd. Het is passend bij een statutaire doelstelling waarbij het woord verkrijging in de statuten rechtstreeks verwijst naar grondverwerving als één van de middelen om de doelstellingen van de stichting te bereiken. De druk op de ruimte brengt met zich mee dat een actieve aanpak te prefereren valt omdat er soms meerdere kapers op de kust zijn. En, eenmaal verkocht, is de kans klein dat het alsnog kan worden verworven.

Een specifieke invalshoek is die van gebouwen. Er zijn 25 gebouwen in eigendom en beheer bij het GNR. Sommige zijn onmiskenbaar in samenhang met de natuur en het landschap in de omgeving, zoals in het geval van landgoed Monnikenberg. Soms betreft het meer functionele gebouwen, zoals het kantoor en de beheergebouwen. Het beleid is erop gericht de functionele gebouwen die nodig zijn voor het in standhouden van het natuurgebied en de organisatie, in eigen beheer te houden. Andere gebouwen worden in de loop der tijd afgestoten of geamoveerd (teruggegeven aan de natuur).

Speerpunten

Er wordt een grondverwervingsstrategie uitgewerkt waarmee we onze natuurgebieden uitbreiden en versterken. De strategie gaat uit van een doelgerichte, geprioriteerde en actieve aanpak van grondverwerving. Kleine percelen die geen natuurwaarden hebben zoals bijvoorbeeld inritten, tuinen, bermen en wegen, worden zo mogelijk afgestoten.

4. Bescherming, belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding

Introductie

Om het Goois Natuurreservaat 'ten eeuwigden dage' in stand te houden, zoals de statuten van het GNR aangeven, is een goede bescherming van essentieel belang. De natuur staat onder grote druk³. Te denken valt aan een afnemende milieukwaliteit (water, bodem en lucht), verlichting, versnippering, een veranderend klimaat en verstoring als gevolg van recreatieve drukte. Ook zijn er ontwikkelingen rondom, en zelfs in, delen van het Goois Natuurreservaat die een bedreiging kunnen vormen voor de waarden van het reservaat. Dat is ook niet zo raar, want het Gooi heeft verschillende stedelijke kernen met in totaal 240.000 inwoners. Het maakt onderdeel uit van de Noordelijke Randstad, vlakbij grote stedelijke agglomeraties waar vanuit allerlei ruimtelijke aanspraken aan de orde zijn voor o.a. wonen, bedrijvigheid, mobiliteit, energieopwekking en recreatie.

De diverse maatschappelijke ruimtebehoefte hebben vaak een raakvlak met het Goois Natuurreservaat. Het GNR komt dan ook regelmatig terecht in een spanningsveld van die ruimtelijke vraagstukken, belangen en claims. Het GNR kan hierbij meestal geen zaken afdwingen. Zij probeert bij planprocessen, procedures en projecten het beleid en projecten te beïnvloeden en de belangen van het Goois Natuurreservaat te behartigen. Het GNR moet hierbij een koers varen die recht doet aan haar doelstellingen, in een speelveld met verwachtingen van de inwoners van het Gooi, van verwante organisaties, politiek en bestuurders, donateurs en vrijwilligers.

Als voorbeeld: soms zijn er ontwikkelaars die naast het Goois Natuurreservaat een locatie hebben verworven en daar plannen voor uitwerken, meestal op het vlak van wonen, bedrijvigheid, zorg of een combinatie. Zij willen weten wat het GNR van een bepaalde ontwikkeling vindt. Vanuit het gezichtsveld van het GNR is het zinvol aan te geven wat wel en niet als wenselijk wordt gezien (kansen en bedreigingen). Soms is er sprake van heel concrete wensen en mogelijkheden, bijvoorbeeld over toegangen en mogelijke grondruilen.

Ook de overheden zoals de provincie Noord-Holland, de regio Gooi en Vechtstreek en de Gooise gemeenten benaderen het GNR over (beleids-)plannen zoals bij de omgevingsvisies, de Regionale Energie Strategie, het groenbeleid, het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, biodiversiteitsopgaven, het onderzoek WAAG (Water aanvoer en aanvulling Gooi van de drie drinkwaterbedrijven) en een toekomstbestendige Heuvelrug, Gooi en Vechtstreek.

Wat streven we na?

In z'n algemeenheid geldt dat het belangrijk is voor een goede bescherming van het Goois Natuurreservaat om te blijven opkomen voor de natuur. Dit doen we vanuit de positie als natuurbeheerder, ter bescherming van de natuur-, landschappelijke-, recreatieve- en erfgoedwaarden van het Goois Natuurreservaat. De natuur houdt echter niet op bij de grenzen van het reservaat. Het Gooi is het noordelijke uiteinde van de Utrechtse Heuvelrug en ligt binnen de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren. Het kent allerlei, voor natuur, landschap, recreatie en erfgoed interessante, overgangen naar de naast gelegen landschappen van Vechtstreek, Gooimeer en Eemland. Dit perspectief van het Goois Natuurreservaat als onderdeel van de Heuvelrug vormt bij de visie die we uitdragen dan ook voortdurend de achtergrond.

Het natuurreservaat wordt beïnvloed door allerlei externe invloeden waar, uit een oogpunt van bescherming van het reservaat, soms ook iets van moet worden gevonden. Het kan gaan om bedreigingen, maar ook over kansen voor versterking van natuur en landschap. Het kan gaan om ruimtelijke ontwikkelingen tegen het natuurgebied aan, maar bijvoorbeeld ook over veranderingen van algemene omgevingsfactoren zoals bodem, water, lucht, licht, geluid en beweging/verstoring.

Er is soms sprake van kleinschalige ontwikkelingen en soms van meer grootschalige ontwikkelingen. Soms wordt het Goois Natuurreservaat (zwaar) geraakt of zijn er goede kansen voor versterking van de belangen waar we voor staan. Telkens weer worden de kansen en bedreigingen, zo goed als mogelijk is, in beeld gebracht. En telkens wordt dan afgewogen op welke wijze en met welke intensiteit het GNR hierop reageert. De samenwerking met de deelnemende gemeenten wordt hierbij, als de situatie dat mogelijk maakt, bewust opgezocht. De bijzondere kennis en inzichten op het gebied van natuur en landschap die het GNR in huis heeft, het partnership van samenwerkende gemeenten binnen het GNR en het opgebouwde maatschappelijke vertrouwen dat we vooral willen behouden en waarmaken, bepalen mede de wijze van stemgeven aan de natuur. Het GNR handelt daarbij altijd proportioneel, met een indringende boodschap en eventueel tot aan de hoogste rechter als het moet en meer adviserend als de situatie zich daartoe leent.

Er zijn, in aanvulling op het bovenstaande, diverse thematische onderwerpen belangrijk die hierna worden toegelicht:

1. Landschap
2. Water
3. Stikstofbeleid en bijbehorend natuurherstel
4. Klimaatbestendige natuur
5. Overgangszones en gemeentelijk groen
6. Recreatie en toerisme

1. Landschap

Het Gooi vormt een bosrijk woongebied tussen Amsterdam, Utrecht en Amersfoort en is een uitloper van de Utrechtse Heuvelrug. Het is een van de meest reliëfrijke gebieden in Noord-Holland. Het stuwwallenlandschap is gevormd in de laatste ijstijden en bestaat uit hogere zandgronden met voornamelijk bos en heidevelden en contrasteert met de aanliggende lageregelegen veen- en

kleigebieden. Het landschappelijk ensemble van het Gooi hangt nauw samen met de Vechtstreek in het westen en is brongebied voor grondwaterstromen die in de plassen van de Vechtstreek aan het oppervlak komen. In het Gooi zijn nog veel sporen die verwijzen naar vroege bewoning en grondgebruik, zoals de heidevelden, de akkercomplexen (engen) omgeven door geriefhoutbossen en gemeenschappelijke weidegronden/graslanden. Op diverse plekken zijn gebieden afgezand en trekvaarten aangelegd. Al in de 17e en 18e eeuw kwamen op de hogere gronden landgoederen tot ontwikkeling, zoals bijvoorbeeld Crailo. De oorspronkelijke radiale verbindingswegen tussen de dorpen en de buitengebieden (o.a. 'schapendrift' en 'meentweg') zijn nog goed herkenbaar.

De belangrijkste landschappelijke waarden van het Goois Natuurreservaat zijn:

- De diversiteit aan landschapstypen, bos, heide, grasland, eng, vennen, poelen, houtwallen, landgoedensembles e.d.
- Aardkundige en geologische elementen zoals klifkust, zandduinen, erosiegeulen, zandafgravingen, hoge stuwwallen en laag aflopende smeltwaterwaaiers.
- De verschillen in openheid: de beleving van de vrije open ruimte in de directe nabijheid van stedelijk gebied.
- De ruimtebeleving: op veel plekken in de open ruimten van de heidevelden en engen is sprake van een groene horizon en het beperkte aantal authentieke oriëntatiepunten zoals de kerktorens.
- Sterke ruimtelijke dragers: de driedimensionale structuren en lijnen die in het (vlakke) landschap het beeld bepalen en begrenzen. Denk hierbij aan bomenlanen.

Meer over de landschappelijke waarden van het Gooi is te vinden in de [Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018 van provincie Noord-Holland](#).

Het GNR zet zich in voor het in stand houden van de karakteristieke Gooise landschappelijke en cultuurhistorische kernwaarden, in het bijzonder die van het Illusielandschap. Een landschap van open heidevelden omringd met bosranden, waardoor de bebouwing idealiter aan het zicht wordt onttrokken, met uitzondering van een enkele kerktoren, en waar je je in een 'oneindig' groot natuurlandschap waant.

2. Water

Het Gooi kan worden opgevat als een grote zandbult met diep grondwater; in werkelijkheid is de situatie veel gevarieerder. Het zandmassief kent een grote grondwatervoorraad die ook de Vechtstreek en het Noorderpark rondom Westbroek voedt met diep stromend kwelwater. Ook aan de randen van het Gooi en bij zandafgravingen is sprake van grondwater dat de natuur direct beïnvloedt. Kwel en grondwater zijn van groot belang voor natuurlijke processen en voor de biodiversiteit omdat veel planten en dieren hiervan afhankelijk zijn. Ook op de hoogste delen van het Gooi is soms oppervlaktewater aanwezig, zoals bij vennen.

De waterhuishouding op de schaal van de Gooi en Vechtstreek is kwetsbaar geworden ([onderzoek Toekomstbestendige Heuvelrug, Gooi en Vechtstreek](#)). Het besef groeit dat de waterhuishouding onderhevig is aan allerlei ontwikkelingen zoals met klimaat samenhangende effecten van verdroging, verlies van kwel, tijdelijk en plaatselijk teveel water, te snel afvoeren van water en veendaling. De beschikbaarheid van water, ook voor de natuur, zowel kwantitatief als kwalitatief, staat onder grote druk. Het bovengenoemde onderzoek heeft ook betrekking op het Goois Natuurreservaat en biedt bouwstenen voor de (verre) toekomst. Voor het GNR is het belangrijk dat er voldoende water beschikbaar is en dat dit voldoet aan de kwaliteit die bij de natuur hoort.

Een ander bijzonder aandachtspunt is de waterwinning ten behoeve van de drinkwaterbereiding. Door PWN, Vitens en Waternet wordt er water gewonnen in de regio. In het Gooi zijn drie waterwinvelden aanwezig, te weten Huizen (PWN), Laarderhoogt (PWN) en Laren (Vitens). Waternet heeft winlocaties in Nieuw-Loosdrecht, de Bethunepolder te Maarssen en de Loenderveense plas te Loosdrecht. De waterwingebieden kennen drie ruimtelijke beschermingszones (Grondwaterbeschermingsgebieden Noord-Holland) waarbinnen beperkingen gelden ter bescherming van de waterbronfunctie van deze gebieden.

Het grondwater van het Gooi staat te boek als zeer schoon. Het waterwinveld Huizen, inclusief de pomputten, is gesitueerd binnen het Goois Natuurreservaat. Het waterwinveld Laarderhoogt ligt op eigendom van PWN (dat overigens deels wordt beheerd door het GNR). We kunnen vaststellen dat het Goois Natuurreservaat functioneert als een duurzaam en schoon brongebied voor deze waterwinningen. Het GNR c.q. het Goois Natuurreservaat draagt daarmee bij aan een belangrijke ecosysteemdienst. Een dergelijk ecosysteemdienst heeft een maatschappelijke betekenis en dus een economisch-financiële waarde. Het is goed om daarop meer zicht te krijgen.

De drie drinkwaterbedrijven zijn, gezien de stijgende drinkwaterbehoeften in de toekomst, op zoek naar aanvullende waterbronnen. Dit doen ze onder andere in het project WAAG (Wateraanvoer en aanvulling Gooi) waar het GNR een bijdrage aan heeft geleverd.

3. Stikstofbeleid en bijbehorend natuurherstel

De stikstofproblematiek is in het beleid en in de algemene berichtgeving hierover, sterk gerelateerd aan Natura2000-gebieden. Dit zijn gebieden die internationaal van betekenis zijn vanwege specifieke soorten en levensgemeenschappen (habitats) en waarvoor internationale instandhoudingsverplichtingen gelden.

Er zijn 161 natuurgebieden als N2000-gebied door de Nederlandse rijksoverheid hiervoor aangewezen.

Het Goois Natuurreservaat heeft niet de status van Natura2000-gebied. Het heeft wel habitats die stikstof – en dus verzuringgevoelig zijn. Dat geldt voor alle droge en natte heidegebieden, de vennen en droge bossen.

Een aanzienlijk deel van de Gooise natuur, dus.

In de Atlas natuurlijk kapitaal is te zien dat de stikstofdepositie tussen de 1.400-2.500 mol/ha/jr. bedraagt.

De kritische depositiewaarden voor stikstof voor de Gooise natuur zijn:

Droge heide:	1.100
Zure vennen:	410
Beuken-eikenbossen:	1.400
Zandverstuiving:	740
Vochtige heide:	1.300
Oude eikenbossen:	1.100

De stikstofdepositie is dus overal (veel) hoger dan de kritische depositie waarde.

Zoals uit de informatie in het kader blijkt, is er sprake van een behoorlijke stikstofdepositie in het Goois Natuurreservaat; we kunnen ervan uitgaan dat er behoorlijke stikstofeffecten optreden in de Gooise natuurgebieden. Eigen waarnemingen van overmatige aanwezigheid van bijvoorbeeld brandnetel, braam en 'tankmos' in heide, bossen en zandverstuivingen bevestigen dit beeld. Of er door overmatige stikstofdepositie planten en/of diersoorten zijn verdwenen, is niet onderzocht en dus niet bekend.

Op rijksniveau zijn forse middelen vrijgemaakt voor natuurherstel ([Programma Natuur](#)) om negatieve effecten van stikstof aan te pakken met extra beheer- en of inrichtingsmaatregelen binnen natuurgebieden. Het GNR heeft via provincie Noord-Holland drie projectaanvragen ingediend; die zijn gehonoreerd. Deze natuurherstelprojecten zijn in uitvoering. Het gaat om maatregelen in bossen en heidevelden om de mineralenbalans van de bodem te herstellen, waaronder toediening van steenmeel, en om het verwijderen van de invasieve exoot Japanse duizendknoop.

Het Rijk en de provincie werken aan een nationaal en een provinciaal programma landelijk gebied ([NPLG](#) en [PPLG](#)). Hierin worden de maatregelen op het gebied van stikstof, water en klimaat opgenomen. Ook de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vindt in dit kader plaats. Het is de bedoeling dat via gebiedsprocessen hieraan de komende jaren vorm wordt gegeven. Voor het GNR is het gebiedsproces in de regio Gooi & Vechtstreek relevant. Gebiedsprocessen in onze regio zijn (anno 2023) nog niet gestart en het PPLG is nog niet definitief. Het is te verwachten dat in agrarische gebieden extensivering van de landbouw wordt nagestreefd met kansen voor natuur/biodiversiteit, verbeterde waterkwaliteit, waterberging, vermindering van bodemdaling/CO₂-uitstoot en wellicht ook opvang van recreatie.

4. Klimaatbestendige natuur

We hebben de afgelopen jaren enkele zeer warme en droge jaren gehad. Dit ging gepaard met droogte in de natuurgebieden. Bomen en struiken lieten al in de zomer de bladeren vallen, heideplanten 'verbrandden' als het ware, wateren kenden sterk verlaagde waterpeilen en poelen vielen in augustus droog. Of deze extreme weeromstandigheden zich zullen herhalen en wat de lange termijneffecten op de flora, de fauna en het landschap zullen zijn, is vooralsnog niet duidelijk. Het is ook te verwachten dat klimaatverandering in onze regio verhoogd brandrisico met zich meebrengt.

5. Overgangszones en gemeentelijk groen

De natuur stopt niet per definitie bij grenzen die door mensen zijn bedacht. Er is dus naast natuur in de natuurgebieden, bijvoorbeeld ook natuur op het boerenland, in de stad, op spooreplacements en op bedrijventerreinen. Het bewustzijn hiervan groeit.

De diversiteit aan aanwezige soorten flora en fauna verschilt sterk, afhankelijk van de leefomstandigheden waar planten en dieren mee te maken krijgen. Op het spooreplacement groeien doorgaans andere plantensoorten dan in de graslanden in het Goois Natuurreservaat. Er treedt ook overlap op, denk bijvoorbeeld aan zweefvliegen, sprinkhanen, vlinders, libellen e.d. Vanuit dit gezichtspunt gezien, is het zinvol oog te hebben voor de overgangszones van natuurgebieden naar stedelijk gebied en naar agrarisch gebied. Soms zijn deze overgangszones al interessant voor flora en fauna en soms ontwikkelen die zich pas bij een aangepaste inrichting en beheer.

Sommige overgangszones bieden kansen voor een, voor flora en fauna, goede aansluiting op het Goois Natuurreservaat. Dat kan grotere leefgebieden voor karakteristieke soorten opleveren. Ook kunnen de groengebieden binnen stedelijk gebied door een meer ecologisch beheer toe te passen, een hogere biodiversiteit krijgen. Er zijn al veel goede voorbeelden in de regio. Hondenuitlaatlocaties en trap- en speelveldjes in stedelijk gebied kunnen de druk op de natuurgebieden doen verminderen.

6. Recreatie en toerisme

De natuurterreinen van het Goois Natuurreservaat zijn uitermate aantrekkelijk voor de inwoners van het Gooi om er tot rust te komen. Bezoeken aan de natuur dragen bij aan de gezondheid van mensen⁴. De ligging van de verschillende deelgebieden van het Goois Natuurreservaat is zodanig dat alle inwoners van het Gooi op de fiets binnen tien minuten in het natuurgebied aanwezig kunnen zijn om te onthaasten, sporten, wandelen, fietsen of paardrijden. Het is absoluut een kernkwaliteit van het Gooi. Het is voor de Gooise bevolking belangrijk dat er goede en voldoende recreatieve mogelijkheden zijn en blijven. Het recreatieve gebruik van de natuurgebieden leidt helaas wel regelmatig tot drukte (afhankelijk van plaats, moment in het jaar en op de dag) en soms tot grote recreatieve drukte. Hierover bestaan (landelijk) de nodige zorgen⁵. Dat geldt in het bijzonder over de impact op de natuur, maar kan ook leiden tot verminderde bezoekerservaring, problemen rond mobiliteit en parkeren en milieubelasting, o.a. vanwege zwerfafval. In hoofdstuk 5 Beheer natuur, recreatie en erfgoed wordt op de balans tussen natuur en recreatie ingegaan.

Voor het externe beleid geldt dat het GNR terughoudend is met promotie van het Goois Natuurreservaat voor recreatie. Dit om te voorkomen dat de toestroom van bezoekers van buiten het Gooi te groot wordt. Dit moet ook worden gezien in het licht van een toenemende bevolking in de noordelijke Randstad (Amsterdam, Almere en Utrecht), in combinatie met de ontwikkeling om grote toeristische stromen te verspreiden tot buiten de stad Amsterdam. Een deel ervan zal af en toe ook het Goois Natuurreservaat willen bezoeken. Promotie van het Gooi wordt verzorgd door het samenwerkingsverband van gezamenlijke gemeenten, de Regio Gooi en Vechtstreek in de vorm [Visit Gooi en Vecht](#). Dit is een overkoepelend toeristisch marketingplatform van overheden, organisaties en ondernemers uit de regio. De gemeenten en de Regio zetten zich via Visit Gooi en Vecht in om externe bezoekersstromen aan te trekken. Uit het oogpunt van het voorkomen van extra toeristisch recreatieve drukte, is het wenselijk dat er terughoudendheid aan de dag wordt gelegd ten aanzien van promotie van het Goois Natuurreservaat.

---

4 www.gezondnatuurwandelen.nl/gezondheid/onderzoek en www.agnesvandenbergh.nl

5 [ANWB- Meer ruimte voor recreatie. Verkenning nationaal toekomstig recreatietekort, april 2023](#)

Speerpunten

We leveren inbreng vanuit onze kennis, visie en onze belangen met betrekking tot de natuur, het (Illusie)landschap en de cultuurhistorische waarden van het Goois Natuurreservaat. Dit doen we bij plannen, projecten en gebiedsprocessen als:

- Ruimtelijke ontwikkelingen en plannen nabij het Goois Natuurreservaat.
- Plannen op het vlak van toekomstbestendige beheer van water en bodem. Invalshoeken zijn een goede waterkwaliteit en waterstanden die passend zijn voor de natuur en voor de biodiversiteit van het Goois Natuurreservaat.
- Het project Water Aanvoer en Aanvulling Gooi (WAAG) van de gezamenlijke drinkwaterproductiebedrijven. Inzet is om negatieve effecten van drinkwaterwinning op de natuurwaarden te minimaliseren en kansen voor versterking van natuurwaarden zo veel mogelijk te benutten.
- Het gebiedsproces PPLG en de afronding van de NNN in de regio Gooi en Vechtstreek.

Het GNR gaat haar bijdrage aan een schoon brongebied, en dus aan de ecosystemedienst van waterwinning voor de drinkwaterbereiding, laten onderzoeken, waarna het gesprek wordt gevoerd met de drinkwaterbedrijven.

Het GNR zal in het kader van natuurherstelmaatregelen Programma Natuur, tweede tranche projecten indienen en uitvoeren om negatieve effecten van stikstof op de natuur van het Goois Natuurreservaat op te vangen.

Het GNR vraagt aandacht voor de kansen van versterking van de biodiversiteit en opvang van recreatie in overgangszones van stedelijk en agrarisch gebied naar het Goois Natuurreservaat.

Het GNR bepleit bij de deelnemende gemeenten en de Regio Gooi en Vechtstreek terughoudendheid van promotie van het natuurgebied Goois Natuurreservaat buiten het Gooi ter voorkoming van toeristisch-recreatieve overbelasting.

5. Beheer natuur, recreatie en erfgoed

Introductie

In 2021 is 'Beheervisie Goois Natuurreservaat 2021' vastgesteld. Deze omschrijft de beheerkoers voor het Goois Natuurreservaat. De beheervisie fungeert als toetssteen bij zowel strategische overwegingen op langere termijn, als het nemen van dagelijkse beheerbeslissingen. In dit beleidsplan wordt beperkt ingegaan op het beheer, omdat de beheervisie recent is vastgesteld en specifiek gericht is op behevraagstukken. Niettemin is hieronder een gecomprimeerde samenvatting van de beheervisie opgenomen, omdat het wenselijk is dat het beleidsplan een totaalbeeld geeft van het werk van het GNR. Een aantal aspecten die actueel zijn, en tijdens de consultatierondes zijn genoemd, zijn nader uitgewerkt.

Samenvatting beheervisie GNR 2021

Geschiedenis en landschap

Het huidige Gooise landschap is mede ontstaan door eeuwenlang menselijk handelen. Dit heeft geresulteerd in afwisselende natuurgebieden met bijzondere dieren en planten. Het beheer is gericht op het behouden van de natuur, het landschap en de daaraan verbonden geschiedenis, de geologische en aardkundige kenmerken van de Gooise stuwwal.

Natuur

Wij zetten ons in voor het behoud en de verdere ontwikkeling van de biodiversiteit in het Gooi. We beheren professioneel en actief, gericht op het behoud van de historische Gooise landschappen van bos, heide, zandverstuivingen, vennen, graslanden en akkers en de hieraan verbonden flora en fauna. We zetten ons ook in voor goede randvoorwaarden voor vitale inheemse natuur zoals een natuurlijke bodem, voldoende water van de goede kwaliteit, herstel van de mineralenbalans van de bodem (minder (stikstof)depositie), geen bodem- en/of waterverontreiniging, robuuste gebieden die goed met elkaar verbonden zijn en natuur die weerbaar is tegen klimaatverandering.

Cultuurhistorie

Er zijn veel cultuurhistorische waardevolle elementen aanwezig in het Goois Natuurreservaat, zoals grafheuvels, walstructuren, verkavelingspatronen, die we zorgvuldig conserveren en beheren. Waar mogelijk geven we deze meer bekendheid en maken ze meer zichtbaar en beleefbaar voor bezoekers.

Op de volgende pagina meer over recreatie.

Samenvatting beheervisie GNR 2021

Recreatie

De recreant is te gast in het Goois Natuurreservaat. Wij richten ons op een goede en veilige recreatieve infrastructuur en hoogwaardige voorzieningen die we goed onderhouden en zorgvuldig inpassen in onze natuurgebieden. Deze voorzieningen zijn gericht op verschillende extensieve recreatievormen, zodat verschillende gebruikersgroepen op een prettige wijze en naast elkaar gebruik kunnen maken van de gebieden.

Een belangrijke uitdaging is het vinden van een goede balans tussen natuurbehoud en recreatie. Als recreatie zich zodanig ontwikkelt dat het ten koste gaat of dreigt te gaan van de natuur of er conflicten ontstaan tussen recreatievormen, zijn maatregelen nodig om hieraan sturing te geven. Bepaalde recreatievormen zullen wij daarom soms (lokaal) meer gaan sturen of in het uiterste geval weren. De komende tijd evalueren wij ons beleid ten aanzien van ruiters, mountainbikers en honden. Als dat noodzakelijk is, volgen aanpassing van beleid en of voorzieningen.

Speerpunten Beheervisie GNR 2021

De belangrijkste speerpunten in het beheer van Goois Natuurreservaat voor de komende jaren zijn:

- Bij het bosbeheer richten wij ons op ontwikkeling naar natuurbos dat stabiel en weerbaar is bij de verwachte klimaatverandering. We hebben hierbij steeds de natuurlijke processen, thuishorende soorten, een gevarieerde structuur en een hoge biodiversiteit van bossen voor ogen. Boskap en -verjonging (veelal kleinschalig en gefaseerd) kunnen daarbij horen.
- In het belang van de biodiversiteit is een grote diversiteit aan verschillende landschappen en ecosystemen belangrijk. Hierbij zijn overgangen extra waardevol.
- We streven naar een meer ecologisch beheer van onze akkers.
- In het heidelandschap zetten we in op een integraal en klimaatbestendig beheer van het heidelandschap met veel aandacht voor kleinschaligheid en afwisseling.
- De gevolgen van de stikstofdepositie op de bodem onder het bos- en heidelandschap worden onderzocht, waarbij ook wordt bekeken of herstelmaatregelen van de bodem ecologisch zinvol en haalbaar zijn.
- De begrazing wordt als sturende factor voortgezet en waar mogelijk uitgebreid. We beoordelen de effectiviteit en resultaten van het begrazingsbeheer en passen de begrazing aan waar dit zinvol is. Begrazingshekwerken worden zo nodig wolf-bestendig gemaakt.
- Beschermen en zo mogelijk versterken van de grondwaterinvloed op de flanken van de Gooise stuwwal ten behoeve van de bijzondere natuurwaarden, maar ook ten gunste van de functie als hydrologische buffer en grondwatervoorraad van de Gooise stuwwal.
- Structurele monitoring wordt nagestreefd om blijvend doelmatig en kostenefficiënt te beheren.

De recreatieve openstelling en -voorzieningen van het Goois Natuurreservaat

Het merendeel van het Goois Natuurreservaat (oppervlakte van 2.920 ha in 2023) is opengesteld voor het publiek.

Afgesloten voor publiek

Het aandeel gebieden dat is afgesloten voor publiek, komt neer op ca. 9 % van ons grondgebied (een oppervlakte van ca. 260 ha).

Hondenregeling

- In 33% van onze terreinen mogen honden altijd loslopen.
- In 20% van onze terreinen mag de hond los, behalve in het vogelbroedseizoen of bij campings het kampeerseizoen.
- In 35% van onze terreinen zijn honden welkom, mits aangelijnd.
- In 12 % van onze terreinen zijn honden niet toegestaan.

Parkeren en ingangen

Er zijn meer dan 840 toegangen bij een omtrek van het GNR-eigendom van 236 km. Er zijn 32 locaties waar bezoekers kunnen parkeren.

Paden netwerk

Er is een zeer uitgebreid netwerk van paden:

- Wandelen > 400 km, waarvan 116 km gemarkeerde routes.
- Fietsen 76 km.
- Paardrijden 89 km.

Er zijn geen vergelijkingen met andere terreinen gemaakt, maar het is zondermeer duidelijk dat het Goois Natuurreservaat met de aanwezige recreatieve voorzieningen een zeer gastvrij natuurgebied is.

Wat streven we na?

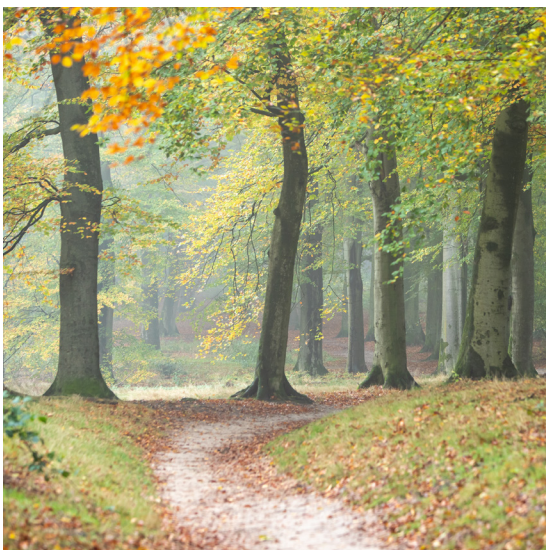
Voor het beheer zijn overeenkomstig (en op sommige punten in aanvulling op) de beheervisie de volgende onderwerpen onderscheiden:

1. Natuur
2. Recreatie
3. Erfgoed
4. Veiligheid, toezicht en handhaving

1. Natuur

Versterking van de biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt. Waar mogelijk stimuleren en creëren we randvoorwaarden voor een verhoogde biodiversiteit, bijvoorbeeld door beheer van overgangen van natuurtypen en kleinschaligheid. Verder betreft het o.a. onderstaande maatregelen:

- a. Er wordt gestreefd naar een gevarieerder heidelandschap met geleidelijke overgangen naar bos.
  - Opkomende bomen en struiken worden minder snel verwijderd.
  - Er wordt kleinschalig geplagd in het heide- en stuifzandlandschap; dit zorgt voor variatie.
  - Dood hout blijft liggen als het kan, ook in het open heide- en stuifzandlandschap.
  - Er worden in het open heidelandschap kleinschalige bloemenplekken aangelegd. Bloei van bloemen kan sterk bijdragen aan nectarvoorziening en aanwezigheid van insecten.
- b. In de eenvormige naaldbossen wordt kleinschalig gekapt ten behoeve van een natuurlijker samenstelling, een verbeterde bosstructuur en er worden bomen en struiken aangeplant in het belang van klimaatbestendigheid.
- c. In het engenlandschap wordt het beheer aangepast in het belang van de karakteristieke akkerflora en -fauna. Hierbij vindt overleg over een meer ecologisch beheer met de boeren die akkers beheren, plaats.
- d. Invasieve exoten, zoals Japanse duizendknoop, die ter plaatse thuishorende soorten belemmeren, worden bestreden.
- e. Voor zeldzame en kwetsbare soorten van de Gooise landschappen voeren we een overlevingsbeheer en zetten we ons in voor verbeterde leefomstandigheden, gericht op uitbreiding van het leefgebied.

- f. Het is denkbaar dat er diersoorten terugkomen of dat nieuwe soorten zich spontaan vestigen in het Goois Natuurreservaat. Denk hierbij bijvoorbeeld aan goudjakhals, wilde kat, everzwijn, lynx. Tegen de tijd dat het zover is, worden de gevolgen gemonitord en wordt bezien of dat gevolgen heeft voor communicatie, inrichting, toegangsregels en beheer en worden eventuele maatregelen voorgesteld.
- g. Het is belangrijk zicht te houden op de ontwikkeling van de biodiversiteit in het Gooi. We kunnen echter niet alle duizenden soorten in de gaten houden. In samenwerking met anderen wordt er al veel gemonitord: voor beheersubsidie SNL met de Bosgroepen Midden Nederland, voor specifieke soorten op en bij natuurverbindingen met de WUR (Wageningen University en Research) en voor allerlei soorten groepen met vrijwilligers. We gaan specifieke (indicator)soorten selecteren die staan voor een bepaalde kwaliteit en deze monitoren. Gebruikmakend van de bestaande monitoring willen we dit graag verder uitwerken in een monitoringplan, zodat we bestaande data beter gebruiken en inzichtelijk maken en, wanneer nodig, extra monitoring uitvoeren.
- h. Er is bewustzijn dat veranderingen van weer en klimaat gevolgen kunnen hebben voor het water, de bodem en de flora en fauna. Het is denkbaar dat in de toekomst, als gevolg van klimaatverandering, de instandhouding van bepaalde natuurtypen niet meer haalbaar is. Het is te vroeg om daar nu een uitspraak over te doen. We volgen daarom, zo goed als mogelijk is, de landelijke ontwikkelingen, houden de ontwikkeling van de Gooise natuur zo goed mogelijk in de gaten en spelen hier zo goed mogelijk op in.
- i. De vrijwilligers van de diverse GNR-natuurwerkgroepen en de werkgroep Naerdincklant Landschapsbeheer worden gericht ingezet om beheerwerkzaamheden uit te voeren.
- j. Provincie Noord-Holland bereidt de realisatie voor van de ontbrekende schakel in het netwerk van natuurbruggen, namelijk de natuurbrug Westerheide over de N525 te Laren.
- k. Aanvullend op de realisatie van dit zo belangrijke netwerk van natuurbruggen, is het noodzakelijk om verder te gaan met het ontsnipperen van natuurgebieden. Lokale gemeentelijke en provinciale wegen doorsnijden de natuurgebieden en voorkomen en of hinderen migratie van soorten en er vinden verkeersaanrijdingen van dieren plaats.
- l. Projecten voor natuurverbindingen binnen het natuurgebied, zoals natuurverbinding Hoorneboeg en Laarderhoogt, zijn in voorbereiding.
- m. Nu de hoofdstructuur van natuurverbindingen nagenoeg gereed is, is het tijd te werken aan verbetering van de situatie van het onderliggende fijnmazige netwerk van natuurverbindingen (bij lokale wegen). Hierbij zal aandacht worden besteed aan de inpassing van deze natuurverbindingen in het stedelijk gebied.
- n. De uitvoering van Plan Huydecopersweg wordt het komende jaar tot uitvoering gebracht. Het gaat om een combinatie van natuurontwikkeling, waterberging en recreatiemogelijkheden op de plek van de voormalige op- en afritten bij de afslag Hilversum van de A27. Naar verwachting is het project voor de zomer van 2024 afgerond. Na de oplevering wordt het Goois Natuurreservaat begin 2025 eigenaar en beheerder van het gebied. Het plan is het resultaat van een samenwerking tussen Rijkswaterstaat, Goois Natuurreservaat, gemeente Hilversum, AGV/ Waternet, Vitens en de provincie Noord-Holland.

2. Recreatie

Het Goois Natuurreservaat is voor de inwoners van het Gooi van essentieel belang. Veel inwoners genieten, veelal dagelijks en het hele jaar door, van de natuur door te sporten, te wandelen, de hond uit te laten, te fietsen of paard te rijden. Het is dan ook van groot belang dat de natuurgebieden goed toegankelijk blijven, dat er sprake is van een ruimhartige openstelling en dat de voorzieningen goed zijn. De openstelling wordt geregeld in de toegangsvoorwaarden waarin is vastgelegd wat is toegestaan en welke beperkingen er gelden, onder andere voor het meenemen van honden. Het recreatieve voorzieningenniveau in het Goois Natuurreservaat is (voor een dergelijk gebied van ruim 2.900 ha) behoorlijk hoog. Dit hoge voorzieningenniveau is verklaarbaar vanwege de

aanwezigheid van stedelijke gebieden (met in totaal 240.000 inwoners) in de directe omgeving van het Goois Natuurreservaat. Tijdens de coronatijd (2020) was de drukte in het natuurgebied op een hoogtepunt ⁶.

Zoals in de beheervisie is aangegeven, is het vinden van een goede balans tussen natuurbehoud en recreatie een belangrijke uitdaging. Als recreatie zich zodanig ontwikkelt dat het ten koste gaat of dreigt te gaan van de natuur of dat er conflicten ontstaan tussen recreatievormen, dan zijn maatregelen nodig om hieraan sturing te geven. Hiervoor is het noodzakelijk dat er meer zicht wordt verkregen op de recreatieve drukte. We gaan het recreatief gebruik van het Goois Natuurreservaat monitoren met behulp van een recreatiemonitoringdashboard. Hiermee wordt informatie verkregen over de aantallen bezoekers per deelgebied door het jaar heen, gebaseerd op gps-gebruik van mobiele telefoons. Recreatieve drukte kan leiden tot directe en indirecte verstoring (licht en geluid) van planten en dieren en gaat gepaard met meer zwerfafval. Het huidige inzicht is dat de hoge recreatiedruk een risico vormt voor de natuur/de biodiversiteit ⁷. Het is daarom gewenst dat duidelijk wordt wat de draagkracht is van de natuur en op welke punten die overschreden wordt.

Overigens is het ook duidelijk dat het recreatieve gebruik van het gebied kan leiden tot een afname van de beleving door bezoekers. Het kan zelfs tot spanningen, tegenstellingen, klachten en conflicten leiden tussen gebruikerscategorieën sportieve fietsers, hondenuitlaters, wandelaars en ruiters. Het gaat dan voornamelijk over hinder van loslopende honden, fietsen op wandelpaden, wandelaars op fietspaden en hinder van sportieve fietsers. Het dubbelgebruik van paden speelt daarbij een rol. De [evaluatie van het fietsbeleid van het GNR](#) biedt hier enig zicht op.

In de beheervisie Goois Natuurreservaat 2021 zijn bovengenoemde vraagstukken ook benoemd. De vraagstukken van versturende werking van recreatie op de natuur en de onderlinge hinder tussen bezoekerscategorieën (zie ook noot 6 en 8) kunnen structureel worden aangepakt met een gewijzigde zoning, een aanpassing van de inrichting en van de toegangsvoorwaarden (waaronder de regeling voor honden), meer en verbeterde communicatie en, als sluitstuk, meer toezicht en handhaving. Zoning brengt met zich mee dat er rustiger en drukker deelgebieden in het belang van de natuur gaan ontstaan. Stuurknoppen zijn communicatie, verwijzing naar alternatieve locaties, aanbieden van enkele centraal gelegen en goed geoutilleerde parkeerterreinen, minder ingangen, verschoven en of afgeschaald padennetwerk en aangepaste toegangsvoorwaarden, bijvoorbeeld ten aanzien van honden. Bij het uitwerken van zoningsmaatregelen worden ook de genomen maatregelen en ervaringen van collega-organisaties betrokken.

In 2023 zijn enkele parkeerterreinen die een belangrijke functie vervullen (de Fransche kamp en de Franse Kampheide), vernieuwd. Enkele andere parkeerterreinen zijn ook dringend aan renovatie/herinrichting toe. Hierbij doen zich ook optimalisatiemogelijkheden voor, zoals samenvoegen, uitbreiden en saneren en het stimuleren van bezoek te voet of per fiets. Welke parkeerterreinen voor behoud/vernieuwing/herinrichting in aanmerking komen, wordt uitgewerkt.

3. Erfgoed

Elk terreindeel van het Goois Natuurreservaat kent zijn eigen historie. Het verhaal van hoe het gebied is ontstaan, hoe de natuur zich heeft gevoegd naar bodem, water en lucht en niet te vergeten, hoe de invloed van de mens zichtbaar is in het landschap en wat dit zegt over hoe mensen in het Gooi geleefd hebben.

Soms zijn er nog duidelijk herkenbare elementen zichtbaar aan het huidige aardoppervlak zoals bijvoorbeeld de grafheuvels of de aardwerken uit de mobilisatieperiode van 1914-1918 op de Bussummerheide. In sommige gevallen hebben vondsten in het verleden ertoe geleid dat

---

6 [Lusten en lasten in tijden van corona, Quick scan bezoekersdrukten in recreatie- en natuurgebieden in Noord-Holland, Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, oktober 2020](#)

7 [ANWB-Meer ruimte voor recreatie. Verkenning nationaal toekomstig recreatietekort, april 2023](#)

er waarden zijn onderscheiden die niet of nauwelijks herkenbaar zijn in het veld maar uiterst belangrijk zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een deel van de Bussummer- en Westerheide waar een omvangrijk urnenveld ligt dat dateert van de IJzertijd.

Urn en opgravingen uit de Grafheuvel Westerheide

Er zijn heel oude vondsten gedaan van vóór de laatste IJstijd; denk aan door mensen bewerkte stenen werktuigen. De meeste relictten stammen uit de periode na de laatste ijstijd, dus grofweg van 11.500 jaar geleden tot heden. Deze vondsten verwijzen naar het duizenden jaren gebruiken van het landschap door de mens. Eerst de jager-verzamelaars, later de eerste boeren en weer later de erfgooiers.

Over een lange tijdspanne (van Paleo-, Meso- en Neolithicum, Brons- en IJzertijd, Middeleeuwen tot heden) hebben de inwoners hier geleefd, gewoond, gewerkt en zijn er mensen begraven. Er is gekapt, begraasd, geplagd en er is zand, leem en grind gewonnen. De bodem en het landschap zijn hier sterk door beïnvloed. Het is belangrijk dit vast te stellen en als beheerder van dit natuurhistorische landschap ons dit goed en dagelijks te realiseren. Het maakt onderdeel uit van de identiteit van het Gooi en van het Goois Natuurreservaat.

Veel elementen zijn door het rijk erkend als belangrijk erfgoed en mede daarom in de periode van 1967-1969 aangewezen als rijksmonument op grond van de monumentenwet. Het betreft meer dan 50 elementen variërend van grafheuvels, urnenvelden, nederzettingen, kampen en walsystemen. Vanaf 2000 zijn in aanvulling daarop de 60 betonnen schuilplaatsen op de Franse Kamp (onderdeel van de in 1918 aangelegde Voorstelling van Naarden) aangewezen als rijksmonument.

Sommige elementen en structuren zijn later ontdekt en niet als monument aangewezen zoals raatakker-patronen in de heidevelden en de restanten van militaire elementen zoals batterijen, loopgraven, schootsvelden, wallen, afval- en kookkuilen, antitankgrachten geschutopstellingen (Nieuwe Hollandse Waterlinie, Schootsvelden en Voorstelling van Naarden, en het Franse Kamp 1809 in het Spanderswoud).

Er is zelfs een element gereconstrueerd in het kader van natuur- en landschapsontwikkeling zoals de Batterij aan de Koedijk, Werk I gelegen in het natuurgebied Gijzenveen.

Ook in de beplantingstructuren zijn elementen zichtbaar die herinneren aan de impact van de hier levende inwoners. Het beste voorbeeld is het heidelandschap dat door kappen van bos, begrazen en plaggen is ontstaan en in stand is gehouden. Maar ook in de (landgoed)bossen is de menselijke hand zichtbaar zoals de beukenlanen, sommige grillige of juist uiterst rationeel-rechte padenstructuren en de vaksgewijze aanplant van bos met uitheemse productieboomsoorten. Het eeuwenlange menselijk gebruik is ook zichtbaar via de karrensporen, Dood- en handelswegen (denk aan de Oude Postweg).

Een belangrijke en sterk zichtbare ingreep zijn de zandontgravingen in zanderijen (met zanderijvaarten) en groeves die zich letterlijk als omvangrijke gaten in het landschap manifesteren. Belangrijke voorbeelden zijn Zanderij Crailoo, Zanderij Cruysbergen en de Kuil van Koppel op de Zuiderheide. Er zijn overigens ook veel kleinschalige gaten en kuilen die zijn ontstaan door leem-, zand- of grindwinning. Dit is vooral zichtbaar op de Westerheide en de Zuiderheide.

Dit overzicht is verre van compleet maar illustreert de hand van de mens in het landschap. Kortom, er is vrijwel overal sprake van nog steeds aanwezige en veelal zichtbare archeologische en of cultuurhistorische elementen en patronen in het Goois Natuurreservaat. Dat brengt met zich mee dat er een grote plicht rust op de schouders van GNR om hier zo zorgvuldig mogelijk mee om te gaan.

Bescherming, behoud en beheer

Een deel van het erfgoed vraagt actieve inzet voor bescherming en behoud.

Voor de rijksmonumenten bijvoorbeeld, geldt dat er een periodieke inspectie is van de staat van onderhoud. En er wordt een planmatig beheer uitgevoerd waarvoor monumenten- onderhoudssubsidie beschikbaar is.

Sommige waarden worden impliciet meegenomen in het natuurbeheer dat plaatsvindt. Zoals bijvoorbeeld beeldbepalende beukenlanen. Van de bestaande beukenlanen is een selectie gemaakt die we duurzaam in standhouden. Dat betekent dat er een nieuw laan wordt aangelegd als de oude (nagenoeg) is verloren gegaan.

Voor veel objecten en structuren geldt dat er geen actief instandhoudingsbeheer noodzakelijk noch wenselijk is maar dat vooral voorkomen moet worden dat er schade optreedt bijvoorbeeld aan de (diepere) bodem waaraan deze waarden zijn ontleend. Denk aan raatakkers, urnenvelden en renbaan uit 1928. Deze zijn niet of nauwelijks in het veld zichtbaar noch te herkennen. Dit vraagt geen instandhoudingsbeheer anders dan bescherming van de plek. Soms moet dan grote voorzichtigheid aan de dag worden gelegd ten aanzien van reguliere natuur-beheerwerkzaamheden zoals berijden met tractoren, frezen, uittrekken van bomen en struiken, maaien, chopperen of plaggen.

Incidenteel ontstaat de vraag of bepaalde structuren kunnen worden gereconstrueerd zoals bijvoorbeeld de loopgraven, schuilplaatsen voor manschappen en geschutsofstellingen uit WO1. Hierbij wordt grote terughoudendheid aan de dag gelegd omdat een verantwoorde reconstructie veel onderzoek en zorgvuldigheid met zich meebrengt, een (ongewenste) aantrekkende werking voor het publiek met zich mee kan brengen én waarvan de beheerverantwoordelijkheid op voorhand goed geregeld dient te zijn. Doorgaans wordt hiervoor niet gekozen.

Communicatie

Bescherming en behoud brengt met zich mee dat bezoekers, betrokken organisaties en andere stakeholders bekend zijn met de belangrijke erfgoedwaarden van het Goois Natuurreservaat. Hiervoor is het goed dat GNR zelf ook regelmatig communiceert over erfgoedwaarden.

GNR beschikt over enkele wandelroutes die veel aandacht besteden aan erfgoedwaarden zoals de archeologische en geologische wandeling op de Bussummer- en Westerheide en de Erfgooierswandeling. Ook op het vlak van educatie van kinderen krijgt erfgoed een plek zoals in de archeologische en aardkundige speurtocht op de Zuiderheide (vanaf Geologisch Museum Hofland).

Uiteraard zal er de nodige aandacht worden besteed aan erfgoedwaarden in GNR-nieuwsberichten, bij excursies, de periodieke nieuwsbrief, op infoborden in de natuurgebieden en op sociale media. Er zijn inmiddels informatiepalen geplaatst in het veld bij grafheuvels, De Steen, de zwerfkei op de Aardjesberg, leemkuilen en er binnenkort een infopaneel over de banscheiding. Deze infopanelen zijn klein, bieden kernachtig achtergrondinformatie en detoneren niet in het landschap.

4. Veiligheid, toezicht en handhaving

Het GNR is grondeigenaar van het grootste deel van het Goois Natuurreservaat; in een beperkt aantal gevallen treedt het GNR op als beheerder zonder te beschikken over het eigendom.

Er is door de omvang en de verspreide ligging van de natuurgebieden sprake van een grote hoeveelheid grenzen met veel burens, veelal particuliere woonkavels en tuinen. Het komt regelmatig voor dat de eigendomsgrens niet duidelijk is of dat er in het verleden eigendom van het GNR, zonder medeweten of specifieke afspraken met het GNR, in gebruik is genomen door aanpalende particulieren. Grenskwesties worden onderzocht en er wordt geprobeerd de eigendomssituatie te respecteren.

Verandering van weer en klimaat hebben afgelopen jaren geleid tot (extreme) droogte in het groeiseizoen. Als deze ontwikkeling blijvend is, en wellicht nog toeneemt, kan dit kan leiden tot verhoogd brandgevaar. Er is goed en open contact met de Veiligheidsregio/brandweer. Aandachtspunten zijn het faciliteren van toegang van de brandweer en assistentie bij brandbestrijding. Structurele wijziging van de inrichting en/of wijziging van natuurbeheertypen wordt niet nagestreefd, omdat dit negatieve effecten kan hebben op onze natuurdoelen en de biodiversiteitsopgaven.

Voor de bezoekers van het Goois Natuurreservaat gelden toegangsregels, de zogenaamde toegangsvoorwaarden van het GNR (de geboden en verboden van het GNR). Ook is er wet- en regelgeving van toepassing op het Goois Natuurreservaat.

De boswachters van het GNR zijn primair gastheer maar hebben ook een rol bij het beheer, voorlichting, educatie en de bescherming. Daarnaast zijn ze toezichthouder en handhaver van de toegangsvoorwaarden en wet- en regelgeving. Ze zijn bevoegd om handhavend op te treden als buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) en indien nodig een bekeuring uit te schrijven. Eén van de meest voorkomende overtredingen is het loslaten lopen van de hond waar dat niet is toegestaan. Dat kan leiden tot verstoring van de fauna, van de grazers (schapen, geiten en runderen) en tot onveiligheidsgevoelens van andere bezoekers. Bij de communicatie naar het publiek kan meer aandacht worden besteed aan de boodschap dat bezoekers ook rekening met elkaar moeten houden.

Er is bij veel bezoekers een roep om meer toezicht en handhaving. De hoge recreatieve drukte lijkt hierbij een rol te spelen. Toezicht en handhaving zijn controlerend en corrigerend van aard en zijn geen wondermiddelen. Het is een sluitstuk van de keten; het werkt het beste als het is ingebed in een pakket van gastheerschap, regelgeving, inrichtingsmaatregelen en sterke communicatie met bebording, preventieve voorlichting en actuele publieksinformatie.

De afgelopen jaren is door inzet van twee tijdelijke medewerkers voor een periode van twee jaar, het aantal boswachters toegenomen. Gezien de recreatieve drukte en de druk op de natuur is consolidering van dit niveau van voorlichting, toezicht en handhaving en beheer gewenst.

Speerpunten

Specifieke aandachtspunten voor het natuurbeheer zijn:

- Versterking van de biodiversiteit.
- Opstellen van een notitie over de wijze waarop het GNR de biodiversiteit en natuurkwaliteit in haar gebieden wil versterken.
- Monitoren van flora en fauna op basis van indicatorsoorten.
- Inspelen op actuele klimaatveranderingen.

Het GNR zet zich in voor het opheffen van barrières en voor de realisatie van natuurverbindingen in het Gooi zoals:

- De realisatie van de natuurbrug Westerheide over de N525 te Laren.
- Het maken van een ontsnipperingsplan voor lokale en provinciale wegen en andere obstakels in het Gooi en het voeren van overleg hierover met wegbeheerders.

In het belang van het realiseren van een betere balans tussen natuur en recreatie worden de volgende stappen gezet:

- We laten een onderzoek uitvoeren naar de draagkracht van de natuur voor recreatie in het Goois Natuurreservaat inclusief advies over maatregelen.
- Er wordt een recreatie zoneringsplan uitgewerkt voor het Goois Natuurreservaat waar betrokkenen, stakeholders en gemeenten bij betrokken worden om een zo groot mogelijk draagvlak te verkrijgen voor te nemen maatregelen.
- We gaan voort met de vernieuwing en herinrichting van de GNR-parkeerterreinen.

Erfgoedwaarden in het Goois Natuurreservaat worden zorgvuldig beschermd en beheerd, zo mogelijk zichtbaar gemaakt en voorzien van relevante informatie.

Het gastheerschap van in het Goois Natuurreservaat krijgt gezicht door inzet van de boswachters. Aandachtspunten zijn:

- De boswachterscapaciteit wordt op peil gehouden op het huidige niveau, in het belang van een goed niveau van toezicht en handhaving.
- Grenskwesties aan de randen van het Goois Natuurreservaat, dat wil zeggen illegaal en/of niet-geregeld grondgebruik, worden opgeheven.
- Er wordt goed contact onderhouden en zo nodig afspraken gemaakt met de Veiligheidsregio/brandweer over preparatie en brandbestrijding.

6. Verbinding met de samenleving

Introductie

In hoofdstuk 2 is weergegeven welke maatschappelijke positie het GNR inneemt in het Gooi en hoe zij zich het beste kan profileren. We stellen ons op als gastheer en streven naar een zo groot mogelijk draagvlak en steun van de bevolking, de betrokken organisaties, de politiek en het plaatselijk bestuur. Daarvoor is het noodzakelijk dat het GNR zich, naast de primaire taken op het gebied van aankoop, bescherming en beheer bij haar werk, richt op een actieve communicatie, educatie en het betrekken van inwoners uit de omgeving. Dit wordt in dit hoofdstuk verder uitgewerkt onder de titel Verbinding met de samenleving. Want dat is wat nodig is om continuïteit te waarborgen. Het besef aanwakken bij de inwoners van het Gooi dat het Goois Natuurreservaat, en dus ook het GNR, onontbeerlijk is voor de kwaliteit van de leefomgeving van het Gooi, de natuur, een fraai landschap, om de kennis van de natuur te vergroten en om er blijvend van te kunnen genieten. Voor nu, maar ook voor volgende generaties inwoners van het Gooi.

In december 2021 is een educatieve visie vastgesteld, te weten Leren in én over het Goois Natuurreservaat. Natuureducatie is van belang om mensen kennis te laten maken met natuur, landschap en erfgoed en het draagt bij aan de bewustwording van de waarde en kwetsbaarheid ervan. De basis voor bewustwording ligt bij de jeugd. Helaas blijkt dat kinderen steeds minder buiten komen. Het risico bestaat dat zij zich hierdoor minder gaan interesseren voor natuur. Dat is een ontwikkeling die de toekomstige bescherming van de natuur in gevaar kan brengen, omdat de kinderen van nu de natuurbeschermers van de toekomst zijn.

Onderzoek toont aan dat natuurervaringen op jonge leeftijd leiden tot een sterkere verbinding met de natuur op latere leeftijd en duurzaam gedrag stimuleren. Kinderen die veel in de natuur buitenspelen zijn gezonder en gelukkiger. Kinderen die zonder toezicht in de natuur spelen, zijn creatiever, zelfstandiger en durven meer dan andere leeftijdsgenootjes. Maar de natuur is tegenwoordig voor veel kinderen ver weg, letterlijk en figuurlijk. Natuurbeschermers en liefhebbers hebben, vrijwel zonder uitzondering, in hun jonge jaren ervaringen opgedaan in de natuur, wat maakt dat zij zich met hart en ziel sterk maken voor natuurbehoud. Er zal dan ook een belangrijk accent liggen op natuureducatie van kinderen. De educatieve visie gaat uit van een samenhangend pakket van activiteiten; dat zijn we aan het opbouwen.

De educatievisie is uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Deze steunt op de volgende vijf pijlers.

Pijler 1. Het verhaal van het Goois Natuurreservaat aan de hand van vijf kernthema's:

1. Archeologie en erfgoed
2. Biodiversiteit (flora en fauna)
3. Ecologische verbindingen (belang van ontsnipperen, klimaat, migratie)
4. Landschap (bos, heide, enges en bijbehorende landschapselementen)
5. Natuurbeleving

Pijler 2. Aanbod voor jong en oud, algemeen of specifiek

We bieden verspreid door het gebied activiteiten aan die aantrekkelijk zijn voor jong en oud. Dat kan een activiteit zijn die leuk is voor zowel kinderen als volwassenen, zoals een bezoek aan de schaapskooi. Er zijn echter ook activiteiten nodig voor specifieke doel- en leeftijdsgroepen, zoals een kleuterwandeling gericht op beleving of een specialistische lezing voor volwassenen die al veel voorkennis hebben.

Pijler 3. Kinderen en jongeren betrekken via het onderwijs

In samenwerking met de scholen uit het basis- en voortgezet onderwijs wordt een doorgaande leerlijn opgezet voor de leeftijdsgroepen van 4 tot en met 18 jaar, zodat een natuurervaring niet op zichzelf staat, maar past in de leerdoelen en docenten hiermee verder kunnen gaan in de klas.

Pijler 4. Het Goois Natuurreservaat als regisseur

Het GNR stelt zich op als regisseur voor alle activiteiten die op het Goois Natuurreservaat betrekking hebben en door andere (groen verwante) organisaties worden georganiseerd zoals IVN, KNNV, Vogelwerkgroep, Vrienden van 't Gooi, en archeologische werkgemeenschap Naerdincklant, met name voor de doelgroep volwassenen. Er zijn kansen voor een verbeterde coördinatie, aansluiting op elkaar en meer zichtbaarheid van alle activiteiten.

Pijler 5. Educatieve infrastructuur

Het GNR heeft educatieve voorzieningen en locaties waar vanuit educatie kan plaatsvinden, zoals de schaapskooi Blaricum, de Oude Loods in Huizen, de Infoschuur in Hilversum en groepsverblijf 't Laer te Laren.

Ons educatieprogramma is erop gericht dat alle kinderen en jongeren in het Gooi tussen 4 en 18 jaar één of meerdere unieke natuurervaringen opdoen in de gebieden van het Goois Natuurreservaat. Daarnaast wordt ook voor volwassen bezoekers en gezinnen een aantal specifieke activiteiten aangeboden. Hiermee maken kinderen, jongeren en volwassenen kennis met het verhaal van de Gooise natuur, hebben ze de gelegenheid een band op te bouwen met de natuur in hun eigen omgeving en kan het inzicht dat natuurbescherming belangrijk en niet vanzelfsprekend is, groeien.

Op jaarbasis vinden anno 2023 zo'n 100 activiteiten plaats op het vlak van educatie en voorlichting waar vooral de inzet van eigen medewerkers essentieel is. Het gaat vooral om de boswachters, maar ook, in mindere mate, om communicatie- en beleidsmedewerkers, de coördinator vrijwilligers, de projectmedewerker educatie en anderen. Er is inzet voor de uitvoering van activiteiten en voor de coördinatie. Er is aanvullende inzet van vrijwilligers en er wordt samengewerkt met de Stichting Omgevingseducatie.

Ook zijn er meer dan 70 educatie- en voorlichtingsactiviteiten die zelfstandig, door, goed opgeleide, gidsen van het IVN worden verzorgd. Hierbij zijn zo'n 40 vrijwilligers betrokken. Zij verzorgen lessen, zijn gidsen bij excursies of ontvangen bezoekers in onze schaapskooi Blaricum. Het GNR coördineert deze activiteiten.

Het aantal aanvragen dat we krijgen voor educatie en voorlichtingsactiviteiten is veel hoger dan hetgeen we op dit moment aankunnen. In 2023 is een Communicatie & fondsenwervingsstrategie binnen de werkorganisatie vastgesteld, getiteld Mensen verbinden aan natuur en het Goois Natuurreservaat.

De belangrijkste ambities/speerpunten uit de Communicatie & fondsenwervingsstrategie zijn:

Communicatie

- Het draagvlak voor de Gooise natuur bij de Gooise bevolking versterken en borgen.
- Zichtbaarheid van GNR vergroten; één keer per jaar een zichtbaarheids campagne.
- Bezoekers en omgeving betrekken bij ons werk.
- De Schaapskooi Blaricum blijvend inzetten als 'visitekaartje' van het GNR.
- Zichtbaarheid vergroten in de terreinen door welkomst-, terrein- en informatieborden.

Fondsenwerving

- Mensen steunen het Goois Natuurreservaat via een structurele donatievorm (zoals Gooise Natuurbeschermer), via losse giften voor projecten of andere geefdoelen, via nalatenschap, als mecenas of als bedrijf.
- Uitbouwen extra financieringsstroom voor extra projecten, uitgaven en investeringen en voor aankoop van natuurgebied.

Wat streven we na?

We streven voor alle inwoners van het Gooi naar:

- a. Een brede kennismaking met de natuur.
- b. Vergroten van het bewustzijn van, betrokkenheid bij en verantwoordelijkheidsgevoel voor het belang van natuur(gebieden) en de rol van het GNR (voorlichting & educatie).
- c. Ondersteuning van het GNR/de natuur door middelen van vrijwilligersinzet, lidmaatschap/donateurschap en eventuele andere vormen van financiële steun.

Hieronder wordt dit uitgewerkt aan de hand van de volgende onderwerpen:

1. Educatie
2. Communicatie, profilering en draagvlakvergroting
3. Fondsenwerving
4. Samenwerking
5. Vrijwilligers

1. Educatie

Voor het opzetten, ontwikkelen en implementeren van educatie is voor de periode 2022 tot en met 2024 een projectbudget beschikbaar. Dit budget is gebaseerd op doelgiften van de Stichting Steun en van de Vrienden van 't Gooi.

We kunnen vaststellen dat er grote waardering is voor en ook een grote vraag is naar natuureducatie zoals we die tot nu toe vormgeven. Ook mensen/partijen die inbreng hebben geleverd, geven onomwonden aan dat de jeugd de toekomst heeft en dat vanuit dat inzicht investeren in de jeugd door educatie als essentieel wordt gezien. Via kinderen worden vaak ook de ouders bereikt. Vanuit dit gegeven doet zich de vraag voor of de inzet voor educatie, gezien het belang dat eraan wordt gehecht, niet meer op projectbasis, maar voortaan structureel moet worden vormgeven. Juist dan zal alles wat is voorbereid aan lesmateriaal, coördinatie en organisatie, meerwaarde opleveren.

Om educatie goed vorm te geven, zijn goede locaties waar vanuit educatie in de natuur kan worden vormgegeven, noodzakelijk. Op dit moment zijn de Infoschuur, Groepsverblijf 't Laer en schaapskooi Blaricum de gebruikte en geschikte locaties. De Infoschuur wordt gebruikt voor educatie van kinderen, jeugd en volwassenen en als clubhuis voor de groene groeperingen die ook actief zijn op het gebied van educatie en voorlichting. De Infoschuur is bouwkundig en qua inrichting gedateerd. Er dient te worden nagedacht over de toekomst van het gebouw. Ook zijn er raakvlakken met het kantoor van het GNR.

De schaapskooi Blaricum is al ingericht voor ontvangst van publiek, het geven van publieksvoorlichting en educatie voor schoolgroepen. De staat van onderhoud van de educatiefaciliteiten bij de schaapskooi Blaricum vraagt om vernieuwing en herinrichting op onderdelen.

2. Communicatie, profilering & draagvlakvergroting

Er is een sterke roep om het bewustzijn van, het verantwoordelijkheidsgevoel voor en de betrokkenheid bij de natuur bij inwoners in het Gooi te vergroten. Dat biedt de beste, lange termijn voorwaarden voor bescherming, behoud en goed beheer van het Goois Natuurreservaat.

De zichtbaarheid van het GNR, haar voorlichting, educatie, communicatie en het meer betrekken van de inwoners, spelen hierbij een belangrijke rol. Versterking op deze punten zal het draagvlak voor natuur onder de inwoners van het Gooi kunnen vergroten. We zien deze versterking langs twee lijnen plaatsvinden: ten eerste het intensiveren van het verstrekken van informatie en ten tweede het verder ontwikkelen van het ambassadeurschap.

Het verstrekken van informatie

Er wordt naar gestreefd de bezoekers/inwoners van het Gooi zo goed mogelijk op de hoogte te brengen over:

- a. Het belang van de natuur en natuurbeheer.
  - b. Wetenswaardigheden over de natuur.
  - c. Welke standpunten het GNR inneemt.
  - d. Welke regels er zijn en waarom deze van toepassing zijn in het Goois Natuurreservaat.
  - e. Waar, welke en waarom beheermaatregelen en projecten waar bezoekers mee in aanraking komen, worden uitgevoerd.
  - f. Hoe het GNR aankijkt tegen actuele ontwikkelingen in de regio.
  - g. Hoe het GNR aankijkt tegen de thema's zoals klimaatverandering, stikstof, warmte-droogte, waterbeleid, etc.
  - h. Hoe het GNR bijdraagt aan de internationale duurzaamheidsdoelen van de VN (Global Goals).
- Hiervoor zetten we alle beschikbare mediamiddelen in die voor handen zijn. We hanteren een eenduidige boodschap en zijn voorbereid op mogelijke vragen van buitenaf. Versterking

van de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de organisatie is gewenst. De terreinborden, informatiepanelen en een actieve multimediale communicatie over beheeraangelegenheden over onze terreinen, leveren hieraan een belangrijke bijdrage.

In 2022 vierden we ons 90-jarig jubileum met een publieksfeest, een campagne, een jubileumboek en een symposium. Dit heeft veel positieve aandacht en publiciteit opgeleverd. We betreden daarmee het tiende decennium van het GNR dat leidt tot het 100-jarig bestaan, in 2032. Dat lijkt ver weg en is ver buiten de horizon van dit beleidsplan. Echter, het verdient aandacht tijdig te beginnen met nadenken over of en zo ja, hoe stil te staan bij dit belangrijke moment.

Het ambassadeurschap

Het verstrekken van informatie is een basisvoorwaarde voor bekendheid van het GNR en voor bewustwording dat natuur belangrijk is en dat daarvoor moet worden gezorgd. Hiermee wordt nog niet direct een gevoel van betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid bij inwoners van het Gooi aangewakkerd. Het idee is om het begrip 'ambassadeurschap' verder uit te werken, op allerlei niveaus, zodat betrokkenheid, het verantwoordelijkheidsgevoel en de urgentie bij inwoners kunnen worden omgezet in daden en goed aansprekende voorbeelden. Het adagium is 'een goed voorbeeld doet goed volgen'.

Een ambassadeur ziet het belang van de natuur, het Goois Natuurreservaat en het GNR en draagt dit belang met persoonlijk enthousiasme uit aan anderen. Iedereen kan dus ambassadeur zijn! Hij/zij zal op persoonlijke wijze, publiek of in zijn eigen persoonlijke omgeving, zijn betrokkenheid en positieve ervaringen verspreiden.

Ambassadeurschap begint bij de medewerkers van het GNR, bij betrokken vrijwilligers, donateurs en andere geldgevers, maar ook bij betrokken politici, bestuurders, raadsleden, ondernemers en burgers. Er is op dit moment al een goed niveau van ambassadeurschap; de ambitie is deze fors te vergroten. Het raakt overigens veel facetten van de organisatie, zoals het natuur- en recreatiebeheer, de fondsenwerving, de communicatie, maar ook de telefoniste, de boswachter en de wijze waarop we met onze vrijwilligers omgaan. Om vorm te geven aan versterkt ambassadeurschap is het noodzakelijk dit op het niveau van de gehele GNR-organisatie uit te werken en te concretiseren wat dat vraagt voor de organisatie, de in- en externe samenwerking, (bij) scholing en training, de personele capaciteit, de omgang met vrijwilligers, de fondsenwerving en, niet in de laatste plaats, de financiële middelen.

3. Fondsenwerving

We streven naar versterking van de steun van inwoners, organisaties en bedrijven, meer begunstigers/donateurs en een toename van inkomsten uit fondsenwerving. Dit is niet alleen uit een oogpunt van inkomsten van belang, maar zien we als een investering in draagvlak en ambassadeurschap van het GNR.

Dit doen we via vier fondsenwervende initiatieven die kansrijk zijn voor het GNR. Ten eerste het verwerven van gelden voor projecten of giftdoelen bij vermogende particulieren (woonachtig in het Gooi). Daarnaast gaan we contact leggen en onderhouden met bedrijven in het Gooi die de natuur willen steunen. Ten derde benaderen we, waar we kansen zien, ook vermogensfondsen (lokaal of landelijk) voor bijdragen aan concrete projecten. En tot slot werven we actief nalatenschappen, ofwel erfenissen.

4. Samenwerking

Er wordt intensief samengewerkt met de groene organisaties op het vlak van educatie, erfgoed, monitoring van flora en fauna, bescherming van natuur, zoals met de Stichting

Omgevingseducatie, IVN, KNNV, Vrienden van 't Gooi, Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken, AWN Naerdincklant/archeologie. Het GNR faciliteert de clubhuisfunctie van deze organisaties, de onderlinge samenwerking en hun activiteiten door middel van het ter beschikking stellen van de publieksruimte van de Infoschuur. De exploitatiekosten worden gedeeld.

Daarnaast vindt regelmatig collegiale afstemming plaats met andere natuurterrein beherende partijen en organisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap en Landschap Noord-Holland, zowel op provinciaal als op lokaal niveau. En wordt er deelgenomen in het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht en er zijn werkcontacten met Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug en particuliere natuurterrein- en landgoedeigenaren en -beheerders.

5. Vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is primair belangrijk voor het beheer, de educatie en voorlichting en voor het verkrijgen van inzicht in de stand van flora en fauna. Vrijwilligers fungeren daarnaast als ambassadeur voor het GNR en voor de natuur in het algemeen. Het vrijwilligersbestand is groot (meer dan 350). Het is een uitdaging de totale vrijwilligersinzet qua betrokkenheid, aantal, werkinzet en werkvolume op peil te houden. Daarnaast is de wens om een nieuw soort vrijwilligerswerk op te zetten in de vorm van een 'GNR-promoteam', dat geschikt is voor een jongere categorie vrijwilligers.

Onze vrijwilligers hebben samen een groot netwerk in het Gooi en zijn vaak op meerdere fronten actief, ook buiten het GNR-domein, in verenigingen en buurtactiviteiten, zoals bijvoorbeeld voor de biodiversiteit in de wijk waar ze wonen. Het goed (na)scholen en enthousiasmeren van vrijwilligers kan dus ook een verderstreckende betekenis krijgen.

Speerpunten

Op het vlak van educatie zijn de speerpunten:

- Eind 2024 evalueren we het educatieproject 2022-2024 en formuleren we voorstellen voor voortzetting van de educatie.
- Vernieuwen van de voorlichtings- en educatiemiddelen en functies van de Schaapskooi Blaricum.
- Beoordelen en voorstellen doen voor het gebruik van GNR-bedrijfsgebouwen voor educatie- en of voorlichting.

De naamsbekendheid en zichtbaarheid van het GNR worden vergroot door:

- Voortzetting en versterking van gerichte en proactieve communicatie via een diversiteit aan media over standpunten, actualiteiten en campagnes.
- Vernieuwing van terrein- en informatieborden.
- Het vormen van een basisidee voor aansprekende projecten en een campagne in het kader van het 100-jarig bestaan in 2032.

De communicatie en de fondsenwerving worden versterkt, waarvoor een voorstel in de komende beleidsplanperiode wordt uitgewerkt met de volgende speerpunten:

- Het uitwerken en vormgeven van het ambassadeurschap.
- Het concretiseren van de ambitie/uitdaging van 7000-8.000 donateurs in 2026.
- Het vormgeven van de ambitie om te komen tot een fondsenwervingsopbrengst van € 900.000 per jaar.

De samenwerking met groene groeperingen en het faciliteren van een gezamenlijke clubhuisfunctie (op dit moment de Infoschuur) worden voortgezet.

De samenwerking met collega-natuurterrein beherende organisaties en particulieren wordt voortgezet en verder versterkt waar dit mogelijk is.

We houden de totale GNR- vrijwilligersinzet op peil; zo mogelijk vindt er een beperkte groei plaats o.a. ten behoeve van het opzetten van een promo-team.

7. Bestuur, organisatie en financiën

Introductie

In de afgelopen beleidsplanperiode hebben zich op het bestuurlijke niveau belangrijke ontwikkelingen voorgedaan. De participanten gemeente Amsterdam en Provincie Noord-Holland hebben overeenstemming bereikt met de Gooise gemeenten over uittreding uit de Stichting Goois Natuurreservaat en de beëindiging van de samenwerkingsovereenkomst per 1 januari 2021. Het gevolg hiervan was dat de bestaande samenwerkingsovereenkomst van participanten uit 1992 geactualiseerd moest worden. De nieuwe Participantenovereenkomst 2023 is ondertekend op 14 december 2023.

De uittreding had ook tot gevolg dat de statuten van Stichting Goois Natuurreservaat op dit punt moesten worden gewijzigd. Die zijn inmiddels herzien en notarieel vastgelegd (in juli 2022). Andere bestuurlijke regelingen, zijnde het Huishoudelijk reglement, het Reglement voor de directeur-rentmeester en de Code Goed Bestuur, zijn eveneens geactualiseerd. Hiermee is de governance van het GNR weer actueel.

De uittreding van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland gaat gepaard met uitbetaling van afkoopsommen. Het GNR en de betrokken gemeenten zijn overeengekomen dat deze afkoopsommen worden verdeeld over de gemeenten. Dit heeft plaatsgevonden. De gemeenten hebben hun jaarlijkse bijdragen verhoogd om de achterwege blijvende bijdragen van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland te compenseren.

In het voorjaar van 2022 hebben de gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden. Om nieuwe raadsleden kennis te laten maken met het GNR zijn in verschillende bijeenkomsten, presentaties gegeven en zijn excursies in het Goois Natuurreservaat georganiseerd. Hierop is positief gereageerd; er was sprake van een goede deelname, een prettige sfeer en een open uitwisseling.

Het bestuur wil voor de werkorganisatie voorwaardenscheppend zijn en de directeur-rentmeester een behoorlijke handelingsruimte bieden voor een goede bedrijfsvoering. Hiervoor is in het reglement voor de directeur-rentmeester een volmacht opgenomen.

Ook is het onderwerp belangenbehartiging door het GNR in het bestuur besproken. Dit heeft geleid tot werkafspraken tussen directeur-rentmeester en het bestuur.

Het GNR werkt intensief samen met Stichting Steun Goois Natuurreservaat (Stichting Steun) voor wat betreft het aanvragen van financiële steun voor projecten. Er bestaan werkafspraken tussen Stichting Steun en het GNR, onder andere over aanvragen voor financiering door Stichting Steun. Dit vindt plaats op basis van door het bestuur vastgestelde projectvoorstellen. De financiële middelen van Stichting Steun zijn voor het grootste deel afkomstig van de Nationale Postcode Loterij (NPL). Hiervoor is een overeenkomst gesloten tussen het GNR, Stichting Steun en de NPL met een looptijd van 2022-2024. In 2024 vindt een evaluatie plaats, waarbij wordt afgewogen of voortzetting van het beneficiënschap zal plaatsvinden. De NPL heeft bij de vorige evaluatie aangegeven dat zij als criterium hanteert dat beneficiënten landelijk bereik dienen te hebben om blijvend voor het beneficiënschap in aanmerking te komen en dat er een match zal plaatsvinden met de door de organisatie zelf geworven fondsen. Er zijn stappen gezet om hieraan vorm te geven.

Er zijn in de afgelopen beleidsplanperiode diverse vacatures geweest. Het is goed gelukt hiervoor nieuwe medewerkers te werven. De werkorganisatie is op sterkte; verschillende aspecten van de organisatie en de bedrijfsvoering waar achterstallig onderhoud aan de orde was, zijn verbeterd. De projectorganisatie evenals de programmering van projecten, zijn steeds beter ingebed in onze werkprocessen.

Er is recent een duurzaamheidsvisie opgesteld die de werkorganisatie een strategie op verduurzaming biedt op basis van de volgende thema's: reductie broeikasgas, overstap naar schone energie, circulair werken en sociale duurzaamheid. Er zijn binnen de bedrijfsvoering al behoorlijke stappen gemaakt, zoals het afnemen van groene stroom, elektrificeren van het materieel (twee elektrische motoren voor de boswachters, één elektrische en twee hybride dienstauto's en een elektrische shovel) en ook zonnepanelen om te voorzien in het eigen elektriciteitsverbruik.

Wat streven we na?

We onderscheiden hierbij de volgende onderwerpen:

1. Bestuurlijk proces
2. Organisatie
3. Financiën, bedrijfsmiddelen, -processen en -systemen
4. Verduurzaming

1. Bestuurlijk proces

Het bestuur van het GNR komt doorgaans vier keer per jaar bij elkaar; dit wordt gecontinueerd. Besluiten worden zoveel mogelijk op basis van gezamenlijke overeenstemming genomen. Vaste vergaderpunten zijn (meerjaren)begroting, begrotingswijzigingen, behandeling zienswijzen gemeenteraden, jaarrekening en jaarverslag. Daarnaast zijn er regelmatig beleidsvraagstukken, ontwikkelingen in en om de natuurterreinen, projecten en projectvoorstellen aan de orde. In het belang van een optimaal bestuurlijk functioneren is het zinvol dat het bestuur regelmatig reflecteert. Het is gebleken dat het zinvol is dat er op bestuurlijk niveau regelmatig contact bestaat tussen het GNR en Stichting Steun. Het GNR streeft naar voortzetting van het beneficiënschap en de samenwerking met de NPL. Er vinden gesprekken plaats met de koepelorganisatie Stichting LandschappenNL en er wordt ook fors ingezet op versterking van de eigen fondsenwerving.

Op aangeven van het bestuur van het GNR zijn raadsleden uitgenodigd voor het gesprek over het onderhavige beleidsplan. Zij hebben hieraan goed gevolg gegeven en veel aandachtspunten en

suggesties aangedragen. Daarnaast is de directeur-rentmeester beschikbaar bij raadscommissie-bijeenkomsten om een toelichting te geven op (vragen over) de begroting en de jaarrekening. Het effect is dat er meer en open contactlijnen met raadsleden zijn ontstaan waarvan het zinvol is deze te onderhouden.

2. Organisatie

De werkorganisatie is compleet. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt worden gevolgd in het belang van het op sterkte en peil houden van de personele bezetting. De huisvesting van het GNR, dat wil zeggen het kantoorgebouw Nieuwe Meentweg 2, is verouderd. Dat geldt ook voor de locatie Infoschuur. Er zijn ideeën over koppeling van kantoor-, voorlichting- en educatiefuncties. Er is een onderzoek gestart naar een toekomstbestendige huisvesting van de werkorganisatie.

3. Financiën, bedrijfsmiddelen, -processen en -systemen

In de begrotingen van het GNR zijn zowel de exploitatiekosten (en -inkomsten) als de kosten van projecten opgenomen. De in de stichting deelnemende gemeenten dragen in belangrijke mate bij aan dekking van de exploitatiekosten. De kosten van projecten worden gedekt uit inkomsten van subsidies, fondsen, giften en de bijdragen van de Stichting Steun. Er wordt fors ingezet op versterking van de eigen fondsenwerving, zie H6.3.

Bij de zoektocht naar versterking van de langetermijnfinanciering van het GNR wordt ook gedacht aan een tegenprestatie voor ecosysteemdiensten waar het Goois Natuurreservaat c.q. het GNR in voorziet. Gedacht wordt onder andere aan een structurele bijdrage vanuit de drinkwaterbedrijven voor de rol die het GNR speelt als hoeder/beschermer van het brongebied voor waterwinning (zie H4).

4. Verduurzaming

De bijdrage die het GNR levert aan de internationale ontwikkelingsdoelen (Global Goals) worden meer in- en extern gecommuniceerd (zie H. 6, Communicatie, profilering & draagvlakvergroting). Duurzaamheidsmaatregelen en het duurzaam handelen worden proactief doorgevoerd binnen de bedrijfsvoering van het GNR. Onder meer bij het vraagstuk van het streven naar een toekomstbestendige huisvesting van het kantoor van de werkorganisatie zijn er goede perspectieven voor een stevige vervolgstap van verduurzaming. Het GNR communiceert actief over haar verduurzamingsstappen.

Speerpunten

Het bestuur heeft voor zichzelf de volgende aandachtspunten:

- Jaarlijks éénmaal een strategische en of een zelfevaluerende bijeenkomst.
- Een bestuursvertegenwoordiger is regelmatig aanwezig bij het overleg met Stichting Steun.
- Onderzocht wordt of het GNR zich kan aansluiten bij de koepel van provinciale natuurbeheer- en landschapsbeheerorganisaties LandschappenNL.
- We staan in contact met de gemeenteraden en raadsleden en organiseren minimaal één keer per jaar een contactmoment.

Er komt een voorstel voor een verbouwings- of nieuwbouwplan in het kader van een toekomstbestendige huisvesting van het GNR. Het GNR gaat onderzoeken in welke ecosysteemdiensten zij voorziet, wat daar de economische waarde van is en of er mogelijkheden zijn om tot een vergoeding voor deze diensten te komen.

8. Uitvoering

Het beleidsplan heeft een globaal karakter. Het is dus voor de organisatie richtinggevend van aard. Het kent een looptijd van vier jaar.

Op voorhand lijken alle geformuleerde speerpunten uitvoerbaar. Veel speerpunten kunnen worden geïntegreerd in de bestaande activiteiten van de organisatie en worden opgepakt op basis van de huidige personele capaciteit. Voor zover het nieuwe onderwerpen betreft zal in de organisatie worden gekeken hoe de eventuele kosten ervan kunnen worden gedekt en hoe de benodigde organisatorische/personele inzet kan worden vormgegeven. Hiervoor zullen voorstellen aan het bestuur worden gedaan. Vertrekpunt hierbij is dat er geen extra structurele personele capaciteit nodig is.

In een beperkt aantal gevallen wordt voorgesteld incidentele middelen, structureel te maken (boswachterscapaciteit en educatie). Als er extra incidentele of structurele financiële middelen nodig zijn, wordt bezien of deze gevonden kunnen worden binnen de begroting of op basis van extra bronnen (subsidies of fondsen). Dit wordt betrokken in de afzonderlijke bestuursvoorstellen of in de terugkoppeling aan het bestuur.

Alle speerpunten zullen in de loop der tijd in gangbare werkprocessen van de organisatie worden meegenomen. Dat kan gebeuren als een reguliere activiteit binnen de takenpakketten van medewerkers of als een specifieke maatregelen of project. Hiervoor is voor de werkorganisatie een Uitvoeringsprogramma beleidsplan GNR 2024-2027 uitgewerkt waarin ook prioriteiten zijn aangegeven.

Bijlage 1.

Terugblik beleidsplan 2020-2023

De hoofdlijnen zijn: We beheren de terreinen zorgvuldig en deskundig. Waar mogelijk verhogen we de kwaliteit van de natuurgebieden bijvoorbeeld door natuurverbindingen en begrazing. De natuurterreinen zijn goed toegankelijk voor wandelaars, fietsers, sporters, ruiters. Zij zijn welkom in onze natuurgebieden maar de natuur mag niet onder de recreatie lijden. Beheer wordt sober en doelmatig uitgevoerd, tegen aanvaardbare kosten.

Terugblik op beheer

- Er is in 2021 een nieuwe beheervisie verschenen waarin veel speerpunten zijn opgenomen zoals het streven naar:
  - Versterking van biodiversiteit, behoud van erfgoedwaarden en het Illusielandschap
  - Een verbeterde balans natuur-recreatie
  - Oplossen van knelpunten tussen recreantengroepen;
- Er is een maatregel doorgevoerd van maximaal 3 honden per begeleider in het natuurgebied in het belang van andere bezoekers en de natuur;
- Het fietsbeleid van GNR is extern geëvalueerd;
- Er is actief deelgenomen aan de realisatieprojecten van de Groene Schakel, de natuurverbinding tussen Utrechtse Heuvelrug en Gooi, Plan Huydecopersweg en ook aan de voorbereiding voor een natuurverbinding bij de N525/Hilversumseweg te Laren;
- Er zijn diverse natuurterreinen aangekocht zoals het Kocherbos in Muiderberg, bosperceel Monnikenberg, natuurgebied in gebiedsontwikkeling Crailo en een strook natuurgrond langs de spoorlijn Bussum-Hilversum.

We streven naar een goede bescherming en tijdige betrokkenheid bij alle grote ontwikkelingen in het Gooi, zoals infrastructurele projecten. Constructief meedenken vanuit onze eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid gericht op voorkomen of compenseren van ongewenste effecten van ontwikkelingen. Bij ernstige dreiging, dan maken wij ons zo sterk mogelijk als stem van de natuur, het groene geweten van het Gooi.

Terugblik op beleidsbeïnvloeding

Het GNR is betrokken geweest bij vele beleidsplannen, ontwerp-omgevingsvisies en ruimtelijke ontwikkelingen op provinciaal, regionaal en lokale niveau en bij initiatieven van overheden, organisaties en particulieren.

Draagvlak en begrip bij de bewoners zijn essentieel voor ons werk. Dit vraagt om open communicatie en voortdurende verbinding met de inwoners, over en weer. We streven naar goede naamsbekendheid en draagvlak.

Terugblik op communicatie en educatie

- Er zijn een Communicatie- en fondsenwervingsstrategie en een Educatievisie vastgesteld die in uitvoering zijn genomen;
- In 2022 is het 90-jarig jubileum van het GNR gevierd met een publiekscampagne, groots opgezet en meerdaags schaapsscheerfeest en afsluitend (op de oprichtingsdatum 11 november) een symposium.
- Er is een actief mediabeleid en regelmatige berichtgeving in de media over het GNR, haar standpunten en haar werkzaamheden;

- De inzet van vrijwilligers wordt in standgehouden; er is deelgenomen aan Betrekken bij Groen, de jaarlijkse Dialoogdag en de tevredenheidsenquête onder de vrijwilligers;
- Er is een nulmeting uitgevoerd naar de naamsbekendheid van GNR en ook een herhaalmeting na een jaar (eind 2022) om de effecten van het 90-jaar jubileumactiviteiten te meten; De resultaten zijn:
  - Bekendheid GNR is toegenomen tijdens jubileumjaar
  - Inwoners hebben een positief beeld bij GNR: de betrouwbaarheid is toegenomen
  - Er is groot draagvlak voor natuurbescherming; de actieve rol blijft iets achter.
- Over de organisatie is aangegeven dat doorontwikkeling van de identiteit van GNR, de bestuurskracht, werkorganisatie en de financiële positie in de periode 2020-2023 worden bestendig door:
  - Een goede profilering
  - Aanpassing van het besturingsmodel
  - Professionalisering van de werkorganisatie (kennis, vaardigheden, processen/systemen, samenwerking)
  - Fondsenwerving.

Terugblik op bestuur en organisatie

- Amsterdam en provincie Noord-Holland zijn uit het samenwerkingsverband van het Goois Natuurreservaat getreden. Hierover zijn afspraken vastgelegd; de GNR-statuten en andere bestuurlijke regelingen zijn hierop aangepast; ook is er een geactualiseerde participantenovereenkomst tot stand gekomen;
- Na de gemeentelijke verkiezingen (2022) is een informatiebrochure opgesteld en zijn kennismakingspresentaties gegeven aan nieuwe raadsleden;
- Nieuwe colleges van B&W hebben geleid tot een gewijzigde GNR-bestuur. Voor nieuwe bestuurders zijn introductiebijeenkomsten georganiseerd;
- Op diverse onderwerpen is (nieuw) beleid geformuleerd zoals Communicatie- en Fondsenwervingsstrategie (2023), Educatievisie (2021) en Visie op gebouwen (2023);
- De werkorganisatie is op sterkte; werkwijzen en systemen zijn/worden vernieuwd;
- Er wordt deelgenomen aan diverse netwerken en samenwerkingsverbanden;
- Fondsenwerving is geïntegreerd in de taken en werkzaamheden van GNR en de kansen worden actief aangegrepen. Er zijn fors meer middelen verkregen o.a. voor aankoop en beheer van het Kocherbos en voor de educatieactiviteiten;
- Het beneficiëntschap van de Nationale Postcode Loterij op grond waarvan € 900.000 per jaar wordt ontvangen voor projecten, is geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een nieuwe overeenkomst voor 2022 t/m 2024 voor hetzelfde bedrag per jaar.

Colofon

Stichting Goois Natuurreservaat

Nieuwe Meentweg 2
1217 DZ Hilversum
Postbus 1001
1200 BA Hilversum

gooisnatuurreservaat@gnr.nl
www.gnr.nl • +31(0) 35 6214598

kvk nummer: 41223080
RSIN/fiscaal nummer: 001939270

Tekst: Poul Hulzink
Fotografie: Tabbe Buijs, Gerke van de Hoef, Arie van den Hout, Rogier Reker,
Goois Natuurreservaat, Provincie Noord- Holland en Geologisch Museum Hofland

Vormgeving: o-merel.nl

Wij worden gesteund door:

Volg ons op:

  @gooisnatuurreservaat @mooigooi